

Examensgrunder

**Grundexamen i
affärsverksamhet**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Grundexamen i affärsverksamhet

Kunnande som examen ger

Den som avlagt grundexamen i affärsverksamhet

- arbetar på ett målinriktat och effektivt sätt i en affärsmiljö i företag, organisationer eller den offentliga sektorn inom olika branscher
- har förstått betydelsen av en lönsam verksamhet inom affärsverksamheten
- främjar med sitt sätt att arbeta en positiv kundupplevelse och betjänar kunderna
- arbetar på ett ansvarsfullt och systematiskt sätt i en mångsidig arbetsgemenskap samt följer arbetslivets spelregler
- främjar med sitt sätt att arbeta hållbar utveckling
- kommunicerar via flera kanaler och använder i sitt arbete den digitala verksamhetsmiljön och dess tjänster
- arbetar på ett samarbetsvilligt sätt i sektorns globala och mångsidiga verksamhetsmiljö.

Den som har avlagt examen kan arbeta med följande uppgifter

Den som har avlagt grundexamen i affärsverksamhet arbetar enligt sina val med uppgifter inom kundservice, försäljning, marknadsföring, projekt eller ekonomiförvaltning eller med evenemangsarrangemang. Hen kan också arbeta med lagerfunktioner inom affärsverksamheten, arbeta inom finansbranschen eller arbeta med handlednings- och informationstjänster på bibliotek. Hen har också färdigheter för att arbeta som självständig företagare. Arbetsplatser inom branschen är företag, organisationer och organisationer inom den offentliga sektorn. Typiska arbetsmiljöer är olika butiker inom detaljhandeln och specialhandeln samt försäljnings- och kundserviceställen, bokföringsbyråer samt i stor utsträckning olika arbets- och kontorsmiljöer i Finland och utomlands, även digitala miljöer.

Namn på grunderna	Grundexamen i affärsverksamhet
Föreskriftens diarienummer	OPH-7840-2025
Föreskrifter som ersätts	OPH-4394-2023
Utbildningar	Grundexamen i affärsverksamhet (331101)
Examensbenämningar	Merkonom (10059)
Träder i kraft	01.08.2026
Pdf skapad	30.01.2026

Innehåll

1. Uppbyggnaden av examen.	1
2. Examensdelar.	4
2.1. Arbete i en affärsmiljö, 25 kp (107448).	4
2.2. Kundservice, 15 kp (107442).	7
2.3. Att sköta kundrelationer, 15 kp (107445).	9
2.4. Att utveckla en kundupplevelse, 15 kp (107453).	11
2.5. Arbete inom digital handel, 15 kp (107456).	13
2.6. Finansiella tjänster, 30 kp (107455).	15
2.7. Periodisering, 15 kp (107462).	17
2.8. Kassatjänster, 15 kp (107439).	19
2.9. Arbete inom cirkulär ekonomi, 15 kp (107438).	21
2.10. Bokföring, 30 kp (107451).	23
2.11. Bibliotekstjänster, 15 kp (107459).	25
2.12. Informations- och vägledningstjänster i bibliotek, 30 kp (107440). . .	27
2.13. Fakturering och försäljningsreskontra, 15 kp (107446).	29
2.14. Lagerarbete i affärsverksamheten, 15 kp (107449).	31
2.15. Marknadsföringskommunikation, 30 kp (107450).	33
2.16. Arbete i butik, 15 kp (107369).	35
2.17. Försäljningsarbete, 30 kp (107452).	37
2.18. Inköpsreskontra, 15 kp (107460).	40
2.19. Löneräkning, 30 kp (107447).	42
2.20. Projektarbete, 15 kp (107443).	44
2.21. Intern service och informationshantering, 15 kp (107457).	46
2.22. Att arrangera evenemang, 15 kp (107454).	48
2.23. Inkomstbeskattning och bokslutshandlingar, 15 kp (107461).	50
2.24. Rådgivning om produkter och tjänster, 15 kp (107441).	52
2.25. Plockning av produkter, 15 kp (107458).	54
2.26. Visuellt försäljningsarbete, 15 kp (107444).	56
2.27. Arbete som kräver spetskompetens, 15 kp (108350).	58
2.28. Verksamhet med ansvar för klimatet, 15 kp (108349).	60
2.29. Att fungera i en internationell arbetsmiljö, 15 kp (106734).	62
2.30. Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter, 5 kp (106731). . . .	64
2.31. Planering av företagsverksamhet, 15 kp (106732).	66
2.32. Arbeta i ett företag, 15 kp (106733).	68
2.33. Kunnande i kommunikation och interaktion (12 kp inom svenskspråkig yrkesutbildning), 11 kp (108357).	70

2.34. Kunnande i matematik och naturvetenskaper, 6 kp (108356).	93
2.35. Kunnande om samhälle och arbetsliv, 9 kp (108358).	98
3. Bedömning av kunnande.	110
4. Bilaga 1. Värdegrund.	111
5. Bilaga 2. Lov och behörigheter.	112

1. Uppbyggnaden av examen

Omfattningen av grundexamen i affärsverksamhet är 180 kompetenspoäng. Examen består av yrkesinriktade examensdelar (145 kompetenspoäng) och av gemensamma examensdelar (35 kompetenspoäng).

I examen ingår de obligatoriska examensdelarna Arbete i en affärsmiljö (25 kompetenspoäng) och Kundservice (15 kompetenspoäng). Därtill väljer den studerande valbara examensdelar så att omfattningen av examen är 180 kompetenspoäng. Examensbenämningen för grundexamen i affärsverksamhet är merkonom.

YRKESINRIKTADE EXAMENSDELAR 145 KP
Merkonom 145 kp
Obligatoriska examensdelar 40 kp
Arbete i en affärsmiljö, 25 kp
Kundservice, 15 kp
Valbara examensdelar 105 kp
Att sköta kundrelationer, 15 kp
Att utveckla en kundupplevelse, 15 kp
Arbete inom digital handel, 15 kp
Finansiella tjänster, 30 kp
Periodisering, 15 kp
Kassatjänster, 15 kp
Arbete inom cirkulär ekonomi, 15 kp
Bokföring, 30 kp
Bibliotekstjänster, 15 kp
Informations- och vägledningstjänster i bibliotek, 30 kp
Fakturering och försäljningsreskontra, 15 kp
Lagerarbete i affärsverksamheten, 15 kp
Marknadsföringskommunikation, 30 kp
Arbete i butik, 15 kp
Försäljningsarbete, 30 kp
Inköpsreskontra, 15 kp
Löneräkning, 30 kp
Projektarbete, 15 kp
Intern service och informationshantering, 15 kp
Att arrangera evenemang, 15 kp
Inkomstbeskattning och bokslutshandlingar, 15 kp
Rådgivning om produkter och tjänster, 15 kp
Plockning av produkter, 15 kp
Visuellt försäljningsarbete, 15 kp
Arbete som kräver spetskompetens, 15 kp
Verksamhet med ansvar för klimatet, 15 kp
Att fungera i en internationell arbetsmiljö, 15 kp
Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter, 5 kp
Planering av företagsverksamhet, 15 kp
Arbeta i ett företag, 15 kp
Examensdel som grundar sig på lokala krav på yrkesskicklighet 5-15 kp

<p>Examensdelen eller examensdelarna omfattar kunnande som grundar sig på arbetslivets lokala behov och som är specifikt för branschen eller examen. Kunnandet ska lämpa sig för fler än en arbetsplats. Utbildningsanordnaren namnger examensdelen utifrån en verksamhetshelhet i arbetslivet och fastställer omfattningen på den i kompetenspoäng. Utbildningsanordnaren fastställer kraven på yrkesskicklighet och bedömningen av kunnandet på motsvarande sätt som i de yrkesinriktade examensdelarna.</p>
<p>Examensdel från en yrkesinriktad grundexamen, en yrkesexamen eller specialyrkesexamen 5-15 kp</p> <p>I examen kan det ingå en eller flera yrkesinriktade examensdelar som är fastställda i ikraftvarande grunder för en annan yrkesinriktad grundexamen, en yrkesexamen eller en specialyrkesexamen.</p>
<p>Högskolestudier 5-15 kp</p> <p>Examensdelen omfattar högskolestudier som stöder det yrkesinriktade kunnandet i examen.</p>
<p>Delområden av gemensamma examensdelar, gymnasiestudier eller andra studier som stöder förutsättningarna för fortsatta studier 1-25 kp</p>
<p>GEMENSAMMA EXAMENSDELAR 35 KP</p>
<p>Kunnande i kommunikation och interaktion (12 kp inom svenskspråkig yrkesutbildning), 11 kp</p>
<p>Kunnande i matematik och naturvetenskaper, 6 kp</p>
<p>Kunnande om samhälle och arbetsliv, 9 kp</p>
<p>Valbara mål för kunnandet inom de gemensamma examensdelarna (8 kp inom svenskspråkig yrkesutbildning) 9 kp</p> <p>Den studerande väljer valbara mål för kunnandet från en eller flera gemensamma examensdelar och från ett eller flera delområden, så att omfattningen blir 35 kompetenspoäng för de gemensamma examensdelarna. De valbara målen för kunnandet kan vara:</p> <ul style="list-style-type: none"> • valbara mål för kunnandet som är fastställda i examensgrunderna och som omfattar helheter på 3 kompetenspoäng • valbara mål för kunnandet som utbildningsanordnaren beslutat om och som stöder målen för kunnandet som är fastställda för den ifrågavarande examensdelen och dess delområden i examensgrunderna och som omfattar helheter på 1–8 kompetenspoäng. <p>Därtill kan det i de valbara målen för kunnandet också ingå kunnande som den studerande förvärvat tidigare och som stöder målen för kunnandet som är fastställda för den ifrågavarande examensdelen och dess delområden i examensgrunderna.</p>

2. Examensdelar

2.1. Arbete i en affärsmiljö, 25 kp (107448)

Krav på yrkesskicklighet

Introduktion i verksamhetsmiljön

Den studerande

- nämner de vanligaste företagsformerna och känner till de centrala skillnaderna mellan dem
- känner till organisationens företags- eller organisationsform
- nämner centrala aktörer, konkurrenter och intressentgrupper inom branschen
- beskriver organisationens roll i samhället och särdragen i verksamhetsområdet för organisationen
- känner till vilken inverkan den gröna omställningen har på verksamheten i organisationen och utvecklingen för branschen
- tar reda på organisationens affärsverksamhetsmodell och känner till centrala arbetsuppgifter i organisationen
- känner till principer för och fördelar med en ansvarsfull och laglig affärsverksamhet för organisationen
- känner till organisationens skyldigheter i fråga om företagsansvar
- tar reda på organisationens verksamhetssätt inom cirkulär ekonomi och fördelarna för organisationen
- bekantar sig med den gällande arbetslagstiftningen och det kollektivavtal som tillämpas i organisationen

Arbete i en arbetsgemenskap

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhetssätten i arbetsgemenskapen
- handlar i växelverkan och beaktar den mångsidiga arbetsgemenskapen
- använder arbetsredskap och apparater på ett ändamålsenligt sätt
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- skaffar information från olika informationskällor som stöd för sitt arbete
- använder facktermer
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- ser till sin arbetsförmåga och använder ergonomiska arbetsställningar
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- återtinner och använder möjligheterna till cirkulation av material
- ber om och använder respons

Arbete i en digital arbetsmiljö

Den studerande

- använder program för ordbehandling, tabellkalkylering eller presentationsgrafik i sitt arbete
- granskar kvaliteten på dokumentet, kalkylbladet eller presentationen hen skapat
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- använder ändamålsenliga digitala sätt att dela information
- känner till de centrala principerna för hur artificiell intelligens fungerar och tar reda på organisationens sätt att använda artificiell intelligens

- deltar i att ordna ett webbmöte
- använder de kommunikationskanaler som behövs i arbetet
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation

Lönsamheten i verksamheten

Den studerande

- tar reda på hur organisationens inkomster och utgifter bildas
- känner till faktorer och centrala nyckeltal som påverkar lönsamheten i organisationen
- räknar ut centrala nyckeltal för lönsamheten
- känner till och nämner faktorer som påverkar prisbildningen för en produkt eller service
- förstår vilka effekter en prisändring för en produkt eller service har på lönsamheten
- räknar ut priset på produkten eller servicen
- tar reda på principerna för organisationens mervärdesbeskattning
- känner till betydelsen av budgetering som en del av affärsverksamheten
- känner till principerna för hur personalkostnader bildas
- känner till faktorer i samband med lönebildningen
- utvärderar hur det egna arbetet inverkar på kostnaderna och en resultatriktad verksamhet i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att arbeta i ett företag, en organisation eller en organisation inom den offentliga förvaltningen. Den studerande sätter sig in i affärsmiljön, arbetar som en del av arbetsgemenskapen samt använder apparater, tjänster och program i den digitala arbetsmiljön i sitt arbete. Dessutom tar den studerande reda på hur lönsam verksamheten är och vilka faktorer som påverkar lönsamheten. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som nödvändiga för att visa det kunnande som kraven på yrkesskicklighet förutsätter.

2.2. Kundservice, 15 kp (107442)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser inför kundbetjäningssituationer

Den studerande

- tar reda på vilka kanaler för kundservice som används i organisationen
- sätter sig in i kundservicemodellen
- tar reda på utbudet av produkter eller tjänster i organisationer med beaktande av sin arbetsuppgift
- tar reda på miljökonsekvenserna för produkterna eller tjänsterna
- känner till organisationens kundgrupper
- nämner centrala faktorer som påverkar kundupplevelsen
- känner till betydelsen av kundservice i organisationens verksamhet

Arbete inom kundservice

Den studerande

- följer bestämmelserna om kundservice och servicemodellen i organisationen
- tar initiativ i en kundservicesituation och tar reda på kundens behov
- betjänar kunden med beaktande av kundens behov
- betjänar kunden på examensspråket, det andra inhemska språket och ett främmande språk
- använder sin produkt- eller servicekännedom i sitt arbete
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- följer klädkoden i organisationen och tar hand om sitt utseende
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- kan vid behov handla i en utmanande kundservicesituation
- främjar en positiv kundupplevelse med sitt sätt att arbeta
- tar emot respons och visar sin uppskattning för responsen
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- sköter de nödvändiga uppgifterna efter kundservicesituationen
- för kundrespons vidare och använder kundrespons i sitt arbete
- utför de arbetsuppgifter som hen ansvarar för och beaktar andra arbetstagare samt följande arbetsskeden

Genomförande av kundkommunikation

Den studerande

- genomför kundkommunikation via överenskomna kommunikationskanaler
- använder nödvändiga digitala apparater samt tjänster eller program
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer bestämmelserna och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska arbetsuppgifter i kundservice för interna eller externa kunder i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande förbereder sig för kundservicesituationer, betjänar interna eller externa kunder samt kommunicerar med kunderna. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga för att visa det kunnande som kraven på yrkesskicklighet förutsätter.

2.3. Att sköta kundrelationer, 15 kp (107445)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser och planering av arbetet

Den studerande

- tar reda på organisationens sätt att sköta olika kundrelationer
- tar reda på värdet av olika kundrelationer för organisationen
- använder kunduppgifterna i den valda kundrelationen
- använder information om produkterna eller tjänsterna
- kartlägger de viktigaste konkurrenterna eller aktörerna
- sätter sig in i modellen för att sköta kundrelationen för den valda kundrelationen
- planerar sitt arbete och ställer upp mål

Att sköta kundrelationer

Den studerande

- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- sköter den valda kundrelationen enligt planerna
- håller kontakt med kunden i enlighet med målen
- använder olika kanaler för kommunikation och service på ett ändamålsenligt sätt för att sköta den valda kundrelationen
- genomför uppdrag i samband med upprätthållandet av kundrelationen
- följer överenskomna tidtabeller
- betjänar kunden och erbjuder tjänster, produkter eller arbetsinsatser som motsvarar kundens behov
- erbjuder tilläggsprodukter eller tilläggstjänster i mån av möjlighet
- löser arbetsrelaterade problemsituationer
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- ser till att kundinformationen är aktuell och tillgänglig
- uppdaterar eller producerar material i anslutning till kundrelationen

Datasystem och rapportering

Den studerande

- använder nödvändiga datasystem samt digitala tjänster eller program
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- upprätthåller uppgifter om kundrelationen i datasystemet
- rapporterar om kundrelationen enligt överenskommelse genom att använda datasystemet
- bedömer hur väl man uppnått de uppställda målen för skötseln av kundrelationen och resultaten av sitt arbete

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att sköta en kundrelation i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande sätter sig in i rutinerna för att sköta kundrelationen och planerar sitt arbete, sköter kundrelationen samt rapporterar om kundrelationen. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga för att visa det kunnande som kraven på yrkesskicklighet förutsätter.

2.4. Att utveckla en kundupplevelse, 15 kp (107453)

Krav på yrkesskicklighet

Val av utvecklingsområde

Den studerande

- känner till den betydelse kundupplevelser har för affärsverksamheten
- känner till faktorer som påverkar kundupplevelsen av organisationen och metoder för att skapa värde för kunden
- skaffar uppgifter om kundupplevelsen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- använder uppgifter hen skaffat om kundupplevelsen vid valet och avgränsningen av utvecklingsområdet

Utveckling

Den studerande

- bestämmer kundstigen för den valda kundgruppen
- nämner beröringspunkter på kundstigen och beskriver deras betydelse för kundgruppen
- kommer med idéer till lösningar för att utveckla beröringspunkterna
- kommer överens om en lösning för att utveckla kundupplevelsen som ska genomföras
- bestämmer utvecklingsmålet och åtgärderna
- genomför utvecklingsarbetet enligt målet
- använder nödvändiga verktyg, material, program eller applikationer
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt

Presentation av resultaten och respons

Den studerande

- presenterar resultatet av sitt arbete
- samlar in respons om nyttan av utvecklingsåtgärderna
- utvärderar hur väl utvecklingen av kundupplevelsen lyckades och hur väl man nådde resultat

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att utveckla kundupplevelsen för antingen organisationens interna eller externa kunder i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande känner till faktorer som påverkar kundupplevelsen, kommer med idéer till lösningar för utveckla grundupplevelsen, genomför utvecklingsarbetet samt presenterar resultaten och utvärderar hur kundupplevelsen utvecklas. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som nödvändiga för att visa det kunnande som kraven på yrkesskicklighet förutsätter.

2.5. Arbete inom digital handel, 15 kp (107456)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser

Den studerande

- känner till betydelsen av den digitala handeln för organisationen samt kopplingen till lönsamheten för affärsverksamheten
- sätter sig in i kanaler och målgrupper för digital handel inom organisationen
- tar reda på hur miljön för digital handel fungerar
- känner till olika skeden i kundstigen
- känner till konkurrenternas former av digital handel
- känner till delfaktorer i lönsamheten för den digitala handeln
- känner till utbudet av produkter eller tjänster
- sätter sig in i processen för beställning och leverans
- sätter sig in i rutinerna för returnering och avbeställning
- tar reda på målen för försäljningen eller kundupphandlingen
- planerar och schemalägger sitt arbete

Upprätthållning och främjande av försäljning

Den studerande

- arbetar i en miljö för digital handel och testar hur den fungerar
- följer bestämmelserna och anvisningarna i organisationen om digital handel, marknadsföring och upphovsrätt
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer bestämmelserna och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation
- upprätthåller uppgifter om produkter eller tjänster i den digitala handeln
- kommunicerar ansvarsfullt om miljökonsekvenserna för produkten eller tjänsten
- för text- och medieinnehåll om produkterna eller tjänsterna till en digital handelsmiljö och beaktar organisationens visuella profil
- beaktar tillgänglighetskraven på det sätt som organisationen kräver
- färdigställer innehållet för publicering och beaktar publiceringsplattformen samt vid behov begränsningarna och möjligheterna i övriga digitala kanaler som används
- färdigställer vid behov innehållet hen producerat så att sökmotorer kan hitta det
- följer upp besökar- eller försäljningsdata i förhållande till de uppställda målen
- gör kampanj- eller säsongsändringar
- ser till att innehållen i den digitala köpstigen är aktuella för produkterna eller tjänsterna
- utvärderar resultatet av sitt arbete och inverkan på försäljningen

Kundtjänst och beställningshantering

Den studerande

- betjänar kunderna i enlighet med servicekonceptet
- kommunicerar om produkterna eller tjänsterna och känner till sin skyldighet att lämna ut uppgifter
- använder kunskap om miljökonsekvenserna för produkten eller tjänsten
- löser arbetsrelaterade problemsituationer
- säkerställer tillgången på produkterna
- tar emot beställningar
- hanterar beställningar och sparar nödvändiga uppgifter
- gör beställningen klar för leverans
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt

- följer anvisningarna om betalningsrörelsen och betalningstransaktioner i organisationen
- känner till risker i samband med betalningstransaktioner
- gör den uppföljning man kommit överens om i servicesituationen och som följer anvisningarna i organisationen
- följer bestämmelserna och anvisningarna för återlämning, annullering och hantering av reklamationer i organisationen
- förmedlar kundrespons vidare i sin arbetsroll och använder kundrespons

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetet enligt instruktioner • arbetar på ett samarbetsvilligt sätt • behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner • använder grundläggande information som behövs i arbetet • ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner • arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt • behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner • använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt • ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt • arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer • hanterar vanliga problemlösningssituationer • använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt • arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer • hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer • tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer • arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer • tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt • presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande • förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkeskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska arbetsuppgifter inom digital handel i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande upprätthåller den digitala handelsmiljö på ett sätt som främjar försäljningen samt betjänar kunder och hanterar beställningar. Till de delar den yrkeskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkeskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkeskicklighet.

2.6. Finansiella tjänster, 30 kp (107455)

Krav på yrkeskicklighet

Förberedelser och bestämmelser

Den studerande

- tar reda på de finansiella tjänster som organisationen erbjuder
- känner till centrala kundgrupper och intressentgrupper för de finansiella tjänsterna
- följer med aktuell information om finansbranschen och branschens utveckling
- följer bestämmelserna som styr finansbranschen och anvisningarna i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informations säkerhet i organisationen
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informations säkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation
- känner till de centrala kraven i bestämmelserna i samband med penningtvätt och bekämpning av finansiering av terrorism

Arbete inom finansiella tjänster

Den studerande

- arbetar med uppgifter inom finansiella tjänster
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhetssätten i arbetsgemenskapen
- tillämpar kunskap om finansbranschen och finansiella tjänster i sitt arbete
- arbetar i enlighet med servicekonceptet för en organisation inom finansbranschen
- använder nödvändiga apparater, datasystem, digitala tjänster och program
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- använder facktermer
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- kartlägger kundernas behov av bank-, finansierings-, placerings-, försäkrings- eller pensionstjänster
- kontrollerar kundens identitet
- ger kunden råd i användningen av digitala tjänster eller lösningar för att identifiera sig
- presenterar, ger råd eller säljer lösningar för finansiella tjänster till kunden på ett etiskt och ansvarsfullt sätt
- berättar om fördelarna och riskerna med den finansiella tjänst som hen presenterar för kunden
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- hänvisar vid behov kunden till en leverantör av tilläggstjänster eller någon annan expert
- använder expertnätverket
- slutför uppgifter efter kundservicen enligt anvisningarna i organisationen
- utvärderar hur det egna arbetet inverkar på den resultatrika verksamheten i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska arbetsuppgifter inom finansbranschen i arbetsmiljön på en arbetsplats inom finansbranschen. Den studerande arbetar med bank-, finansiering-, placerings-, försäkrings- eller pensionstjänster. Hen sätter sig in i de bestämmelser som ska följas i arbetsuppgifter inom finansbranschen. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.7. Periodisering, 15 kp (107462)

Krav på yrkesskicklighet

Prestationsbaserad periodisering i bokföringen

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhets sättet i arbetsgemenskapen
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- använder bokföringssystemet i organisationen
- granskar de inkomster som hör till perioden och bokför periodiseringar
- granskar de utgifter som hör till perioden och bokför periodiseringar
- beräknar och bokför avskrivningar
- beräknar och bokför ändringar i lagret
- bokför löneperioder
- använder facktermer
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- följer prestationsprincipen i periodiseringen med beaktande av väsentlighetsprincipen
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program

Avstämning av bokföringen

Den studerande

- kontrollerar innehållet i kontona i huvudboken eller i motsvarande rapport i ekonomiförvaltningssystemet
- stämmer av delbokföringarna mot huvudbokföringen
- upprättar specifikationer till balansräkningen och kontrollerar att de är korrekta

Rapportering av bokföringen

Den studerande

- skriver ut resultaträkningen och balansräkningen samt kontrollerar att de är korrekta
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- skapar andra rapporter från bokföringsprogrammet enligt rutinerna i organisationen
- förstår betydelsen av att avsluta bokföringsperioden
- arkiverar nödvändigt material enligt rutinerna i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom att arbeta med bokföring i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande gör periodisering samt stämmer av och rapporterar bokföringen. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.8. Kassatjänster, 15 kp (107439)

Krav på yrkesskicklighet

Arbete med kassatjänster och olika betalningssätt

Den studerande

- sätter sig in i kassatjänsten och säkerhetsanvisningarna
- följer klädkoden i organisationen och tar hand om sitt utseende
- sköter uppgifter i samband med att öppna kassan och skiftesbyte
- följer bestämmelserna och anvisningarna i organisationen som styr arbetet
- ser till att växelpengarna räcker till
- beaktar kunden i alla skeden i kassaarbetet
- registrerar produkter i kassasystemet
- korrigerar fel i kassasystemet
- beaktar stamkunder enligt verksamhets sättet i organisationen
- genomför tilläggsförsäljning genom att följa anvisningarna i organisationen
- tar emot betalningar på olika sätt
- arbetar med kassatjänster i enlighet med kraven på kvalitet och effektivitet
- följer anvisningarna för hantering av pengar i organisationen
- följer försäljningsbegränsningarna och kontrollerar identiteten
- tar hand om sin arbetshälsa och beaktar ergonomi i sitt arbete
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- stänger kassan och redovisar vid behov grundkassan

Kundservice i kassatjänsten

Den studerande

- betjänar kunderna förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- säkerställer med sitt sätt att arbeta att kassatjänsten löper smidigt
- ser till att det finns produkter för tilläggsförsäljning
- följer anvisningarna i organisationen för hantering av produkter som glömts kvar vid kassan
- ser till att det finns förpackningsmaterial
- handleder vid behov kunder i självbetjäningsskassan
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- känner till placeringen av centrala produktgrupper och utbudet av service
- tar vid behov reda på lagersaldot för produkten
- tar emot kundrespons och förmedlar den vidare
- följer lagstiftningen och anvisningarna i organisationen för reklamationer
- vet hur det egna arbetet inverkar på kundupplevelsen
- kan vid behov berätta om garanti, retur- eller bytesmöjligheter för produkten
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- följer bestämmelserna och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen

Andra tjänsteleverantörers produkter och tjänster

Den studerande

- känner till andra tjänsteleverantörers produkter eller tjänster
- hanterar beställningar till eller från kassatjänsterna enligt sin uppgift
- presenterar och säljer andra tjänsteleverantörers produkter eller tjänster
- följer andra tjänsteleverantörers anvisningar om deras produkter eller tjänster i sitt arbete
- använder vid behov andra tjänsteleverantörers programvaror

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska arbetsuppgifter i kassatjänster i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande arbetar med kassatjänster och tar emot betalningar på olika sätt. Därtill betjänar den studerande kunderna samt erbjuder andra serviceproducenters produkter och tjänster. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.9. Arbete inom cirkulär ekonomi, 15 kp (107438)

Krav på yrkesskicklighet

Verksamhetsmodeller och tjänster inom cirkulär ekonomi

Den studerande

- utreder organisationens mål för ansvarsfullhet
- planerar tillsammans med en företrädare för organisationen eller en samarbetspartner en verksamhetsmodell eller servicehelhet som grundar sig på cirkulär ekonomi eller införandet av en modell eller helhet
- använder kunskap om verksamhetsmodeller eller tjänster för cirkulär ekonomi i sitt arbete
- granskar fördelarna och riskerna med att införa en verksamhetsmodell eller tjänst för cirkulär ekonomi ur kundernas och organisationens perspektiv
- följer bestämmelserna och anvisningarna om cirkulär ekonomi i organisationen
- deltar enligt sin arbetsuppgift vid behov i planeringen av anskaffning, sortering, transport eller lagring av material för cirkulär ekonomi
- räknar ut kostnaderna för att införa en verksamhetsmodell eller tjänst
- bedömer i sin roll hur lönsamt det är att införa verksamhetsmodellen eller tjänsten ur organisationens perspektiv
- beaktar lagstiftningen om konsumentskydd, produktansvar och immateriella rättigheter
- planerar och utarbetar en dokumenterad plan för verksamhetsmodellen eller tjänsten och införandet av den samt får planen godkänd

Införande och utvärdering

Den studerande

- använder beskrivningen av verksamhetsmodellen eller tjänsten och genomför införandet av modellen eller tjänsten i organisationen enligt planen
- kommunicerar och informerar internt eller externt i organisationen om verksamhetsmodellen eller tjänsten och införandet av modellen eller tjänsten
- följer de författningar och bestämmelser som styr verksamheten inom cirkulär ekonomi i branschen som organisationen verkar inom
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- ger anvisningar och råd för att genomföra verksamhetsmodellen eller tjänsten
- använder facktermer
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- samlar in respons om hur verksamhetsmodellen eller tjänsten fungerar
- säkerställer i enlighet med sin arbetsuppgift tillgänglighet, efterfrågan och volym för materialet eller tjänsterna i enlighet med organisationens mål
- deltar i att införa verksamhetsmodellen eller tjänsten och stöder genomförandet av modellen eller tjänsten i organisationen
- använder respons om hur verksamhetsmodellen eller tjänsten fungerar
- utvärderar hur verksamhetsmodellen eller tjänsten fungerar och hur införandet lyckas

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att delta i planeringen, införandet och utvärderingen av en verksamhetsmodell eller tjänst som främjar cirkulär ekonomi i enlighet med sin arbetsuppgift i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.10. Bokföring, 30 kp (107451)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser inför bokföringen

Den studerande

- tar reda på och följer bokföringsprocessen med tidsplaner i organisationen
- tar reda på bokföringsgrunderna under räkenskapsperioden i organisationen
- använder fackterminologin i bokföringen
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- tar emot och granskar verifikat enligt rutinerna i organisationen
- hanterar verifikaten enligt anvisningarna i organisationen
- följer bestämmelserna och anvisningarna för bokföringen i organisationen
- tar reda på vad bokförarens expertansvar betyder

Bokföring

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhets sättet i arbetsgemenskapen
- använder bokföringssystemen i organisationen
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation
- betjänar interna eller externa kunder
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- tar reda på vilka bokföringskonton organisationen använder och använder dem i bokföringen
- bokför intäkter, utgifter och finanstransaktioner enligt rutinerna i organisationen och enligt prestations-, faktura- eller kontantprinciperna genom att använda dubbel bokföring
- känner till de centrala principerna för mervärdesbeskattningen
- kontrollerar att anteckningar på fakturan som krävs i mervärdesskattelagen finns i verifikatet och beaktar av rätten att avdra utgiften
- gör momsredovisningen enligt mervärdesskattelagen
- känner till gemenskapsinterna förvärv eller utrikeshandel och beaktar hanteringen av mervärdesskatten i bokföringen
- tar hand om sin arbetsförmåga och använder ergonomiska arbetsställningar

Granskning av bokföringen

Den studerande

- säkerställer att registreringskedjorna i bokföringen är obrutna
- känner till betydelsen av en enskild kontering i hela registreringskedjan fram till bokslutet
- granskar innehållen och saldon i kontona enligt rutinerna i organisationen
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- skapar och kontrollerar momsberäkningen i rätt tid
- tar reda på sättet att lämna in momsdeklarationen i organisationen
- följer bestämmelserna och anvisningarna i organisationen för arkivering av verifikat

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningsmetoder• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska bokföringsuppgifter i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande förbereder sig för bokföringen, arbetar med bokföringen och granskar bokföringen. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.11. Bibliotekstjänster, 15 kp (107459)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser inför arbete med bibliotekstjänster

Den studerande

- nämner centrala aktörer och bibliotekstyper inom biblioteksbranschen
- tar reda på bibliotekets verksamhetsmiljö och tjänster
- känner till bibliotekets centrala kundgrupper och deras särdrag
- nämner samarbetspartner och intressentgrupper för biblioteket
- sätter sig in i principerna för hur man arbetar med samlingar

Arbete i en biblioteksmiljö

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhets sättet i arbetsgemenskapen
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- deltar i att informera om bibliotekets tjänster via olika kanaler internt eller externt
- följer anvisningarna för kommunikationen
- använder bibliotekssystemet och andra program, apparater och material som är centrala för biblioteket
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- använder facktermer
- följer bibliotekslagen och andra bestämmelserna samt anvisningarna i organisationen
- betjänar kunderna
- vägleder kunden i bibliotekets tjänster
- vägleder i användningen av bibliotekets tjänster, program, apparater och material
- följer bestämmelserna och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation
- ger vid behov råd gällande andra tjänsteleverantörers tjänster
- betjänar kunderna på examensspråket, det andra inhemska språket och ett främmande språk

Arbete med samlingar

Den studerande

- sätter sig in i principerna för arbete med samlingar
- deltar i uppgifter för att upprätthålla samlingen
- ordnar biblioteksmaterial samt ser till samlingarnas allmänna intryck och hur de ställs fram
- tar reda på de centrala principerna för materialanskaffning
- ger förslag på anskaffningar till och avskrivningar från samlingen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska arbetsuppgifter i biblioteksmiljö med att betjäna kunder och sköta uppgifter som gäller arbetet med samlingar. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.12. Informations- och vägledningstjänster i bibliotek, 30 kp (107440)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser

Den studerande

- sätter sig in i hur samlingar bildas och hur de placeras
- sätter sig in i centrala databaser och anvisningar för informationssökning
- sätter sig in i metoderna och presentationsätten för presentation av samlingarna och innehållet i materialen
- känner till kundgrupperna för informations- och vägledningstjänsterna och deras särdrag
- känner till samarbetspartner och intressentgrupper

Bibliotekets informationsuppgifter och samlingar

Den studerande

- använder bibliotekssystemet
- följer bestämmelserna och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation
- använder olika former av materialtyper i bibliotekets samlingar
- söker information för kunderna i bibliotekets samlingar, olika informationskällor och databaser
- använder principerna för katalogisering och beskrivning av innehåll när hen betjänar kunder
- bedömer informationskällornas tillförlitlighet och ändamålsenlighet
- arbetar med uppgifter i samband med region- eller fjärrtjänsten
- använder facktermer
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- använder olika arbetsredskap och apparater i sitt arbete på ett lämpligt sätt
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- använder innehållet i samlingarna och hjälper kunderna att hitta innehåll
- presenterar bibliotekets samlingar
- använder sin kännedom om innehåll i litteraturen eller annat material som är centralt för biblioteket i informationstjänsten
- förklarar innehåll i litteraturen eller annat material som är centralt för biblioteket på olika sätt

Vägledning

Den studerande

- söker och använder information om metoder för att planera och genomföra vägledningssituationer
- deltar i planeringen och genomförandet av vägledningstillfällen för olika intressentgrupper i enlighet med sin roll
- samarbetar vid behov med en intressentgrupp
- beaktar målgruppen i vägledningen
- använder olika metoder för att genomföra vägledningen
- ber om och använder respons

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att arbeta med informations- och vägledningstjänster i bibliotekets arbetsmiljö. Den studerande förbereder sig för arbetsuppgifterna, arbetar med informationstjänster, presenterar samlingar samt planerar och vägleder en grupp enligt sin roll. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.13. Fakturering och försäljningsreskontra, 15 kp (107446)

Krav på yrkesskicklighet

Register och program

Den studerande

- använder program för ekonomiförvaltning
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer bestämmelserna och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informations säkerhet i organisationen
- upprätthåller register eller kontrollerar uppgifter i registren
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- tar reda på rutiner och processer för försäljningsfakturering och försäljningsreskontra samt principer för arkivering i organisationen
- tar reda på beredskapen för nätfakturering i organisationen och olika krav gällande elektroniska fakturor
- följer bestämmelserna och anvisningarna om fakturering och försäljningsreskontra i organisationen

Fakturering

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhets sättet i arbetsgemenskapen
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- skaffar de uppgifter som behövs för faktureringen eller kontrollerar att de uppgifter som faktureringen baserar sig på är korrekta
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- använder facktermer
- betjänar interna eller externa kunder
- skriver fakturor
- beaktar vid skrivandet av en faktura kraven på informationsinnehåll och andra krav på fakturaanteckningar i mervärdesskattelagen
- ser till att fakturans mervärdesskattesatser är korrekta
- skriver kreditnotor
- skickar fakturor eller känner till processen för att skicka fakturor
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- säkerställer att fakturorna överförs till reskontran
- sköter arkiveringen av fakturor enligt anvisningarna

Försäljningsreskontra

Den studerande

- kontrollerar inkomna betalningar eller registrerar betalningar
- utreder obetalda fakturor
- fördelar kreditnotor och rabatter rätt
- tar reda på rutinerna i organisationen vid indrivning av fakturor
- skriver rapporterna enligt anvisningarna i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom att arbeta med fakturering och försäljningsreskontra i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande använder program och register för ekonomiförvaltning samt fakturerar och deltar i skötseln av försäljningsreskontran. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.14. Lagerarbete i affärsverksamheten, 15 kp (107449)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser

Den studerande

- tar reda på den betydelse tjänsterna för lagring och transport har i organisationen
- känner till miljökonsekvenserna för tjänsterna för lagring och transport i organisationen
- känner till centrala varuleverantörer
- tar reda på centrala varuleverantörer
- tar reda på processerna och kedjorna för beställning och leverans

Mottagning och granskning av varor

Den studerande

- tar emot och kontrollerar skicket på den inkommande varan och försändelsen enligt anvisningarna i organisationen
- meddelar om observerade avvikelser i varan eller försändelsen
- hanterar dokument i samband med inkommande varor
- använder nödvändiga datasystem, digitala apparater, tjänster eller applikationer
- uppdaterar saldon i lagret
- följer bestämmelser och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen

Arbete i ett lager

Den studerande

- följer bestämmelserna och grundprinciperna för lagerstyrning i organisationen i sitt arbete
- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhetssättet i arbetsgemenskapen
- flyttar varor till lagerplatser
- använder olika arbetsredskap och apparater i sitt arbete på ett lämpligt sätt
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- betjänar interna eller externa kunder i lagret
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- återtviner och använder möjligheterna till cirkulation av material
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- utför de arbetsuppgifter som hen ansvarar för och beaktar andra arbetstagare och följande arbetsskeden
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- använder facktermer
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- sköter vid behov returlogistiken inom sitt ansvarsområde
- tar hand om sin arbetsförmåga och beaktar ergonomin i sitt arbete

Att skicka varor

Den studerande

- samlar in och packar varor som ska skickas
- märker leveranserna med korrekta adress-, varnings- och hanteringsmärkningar
- väljer det mest ändamålsenliga leveranssättet
- hanterar dokument för de varor som skickas
- känner till hur det egna arbetet inverkar på kostnaderna och en resultatrik verksamhet i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att arbeta med lagerfunktioner i affärsverksamheten i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande tar emot varor, arbetar med uppgifter i lagret och skickar varor. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.15. Marknadsföringskommunikation, 30 kp (107450)

Krav på yrkesskicklighet

Planering av marknadsföringskommunikation och innehållsproduktion

Den studerande

- sätter sig in i hur organisationen genomför marknadsföringskommunikation
- känner till konkurrensmetoder för marknadsföringskommunikation i organisationen
- kommer överens om de aktiviteter för marknadsföringskommunikation som ska genomföras
- tar reda på budgeten
- väljer de kanaler som används i marknadsföringskommunikationen och beaktar deras särdrag
- bestämmer målgruppen och målen för marknadsföringskommunikationen
- bestämmer mätare för att följa upp hur väl målen för marknadsföringskommunikationen uppnås
- bestämmer aktiviteterna för marknadskommunikationen och gör upp en tidsplan
- känner till principerna för ansvarsfull marknadsföring
- planerar innehållet som ska publiceras
- följer de grafiska anvisningarna i organisationen eller planerar en visuell profil om de saknas
- känner till möjligheterna att använda ny teknik och artificiell intelligens i innehållsproduktionen
- utarbetar och dokumenterar en plan för marknadsföringskommunikationen
- lämnar in planen för godkännande till en företrädare för organisationen

Genomförande av marknadsföringskommunikation och innehållsproduktion

Den studerande

- genomför marknadsföringskommunikation och innehållsproduktion enligt planen
- följer bestämmelserna och anvisningarna om marknadsföring och upphovsrätt i organisationen
- använder nödvändiga digitala tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- beaktar kraven på tillgänglighet på det sätt som organisationen kräver
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- använder facktermer
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- färdigställer innehållet för publicering och beaktar begränsningar och möjligheter i publiceringsplattformen
- färdigställer vid behov innehållet hen producerat så att sökmotorer kan hitta det

Uppföljning och utvärdering av marknadsföringskommunikation

Den studerande

- använder metoder för att analysera marknadsföringskommunikationen
- mäter effekten av aktiviteterna i marknadsföringskommunikationen
- jämför resultaten man fått med de uppställda målen
- presenterar resultatet av de genomförda aktiviteterna i marknadsföringskommunikationen
- använder analyser för att hitta kunder som köper och för att öka försäljningen
- styr kundstigen med hjälp av produktbeskrivningar och erbjudanden

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetet enligt instruktioner • arbetar på ett samarbetsvilligt sätt • behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner • använder grundläggande information som behövs i arbetet • ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner • arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt • behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner • använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt • ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt • arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer • hanterar vanliga problemlösningssituationer • använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt • arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer • hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer • tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer • arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer • tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt • presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande • förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska arbetsuppgifter i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande planerar marknadsföringskommunikation och innehållsproduktion, utarbetar en dokumenterad plan för marknadsföringskommunikationen och innehållsproduktionen, genomför marknadsföringskommunikation och innehållsproduktion enligt planen samt följer upp och utvärderar effekterna och resultaten av aktiviteterna inom marknadsföringskommunikationen. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.16. Arbete i butik, 15 kp (107369)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser

Den studerande

- tar reda på arbetsuppgifterna inom det egna ansvarsområdet
- sätter sig in i produkt- eller tjänsteutbudet inom det egna ansvarsområdet
- sätter sig in i organisationens anvisningar för ansvarsfullhet
- tar reda på aktuella evenemang och kampanjer
- tar del av med butikens varuflöde och butikslogistik
- tar reda på betydelsen av saldohantering, hyllmetod och beställning i butikens verksamhet
- följer organisationens anvisningar om klädsel och tar hand om sitt utseende

Butiksmiljön

Den studerande

- följer anvisningarna för den enskilda butiken
- hälsar på kunderna och beaktar dem
- betjänar kunderna
- tar emot och kontrollerar produkter
- lossar laster som anlänt och följer butikens anvisningar för exponering av produkter
- sköter hylltillgängligheten
- hanterar produkten på ett lämpligt sätt
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- deltar i hanteringen av svinn enligt den egna arbetsbeskrivningen
- använder olika arbetsredskap och apparater i sitt arbete på ett lämpligt sätt
- använder ergonomiskt riktiga arbetsställningar
- ser till att prisuppgifterna och produktinformationen är uppdaterade
- följer bestämmelserna inom branschen och organisationens anvisningar
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- arbetar enligt organisationens principer för ansvarsfullhet
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- återvinner och använder möjligheterna till cirkulation av material
- sköter arbetsuppgifter gällande lagret som en del av butiksarbetet
- kommunicerar internt på det sätt som arbetsuppgifterna kräver
- för kundrespons vidare och använder kundrespons i sitt arbete

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter i en butik i arbetsplatsens arbetsmiljö. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga för att visa det kunnande som kraven på yrkesskicklighet förutsätter.

2.17. Försäljningsarbete, 30 kp (107452)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser för försäljningsarbete

Den studerande

- sätter sig in i arbetsuppgiften och de produkter eller tjänster eller helhetslösningar som säljs
- tar reda på de försäljningskanaler som används i organisationen
- tar reda på konkurrenssituationen för organisationen
- kontrollerar att pris- och produktinformationen är aktuell
- sätter sig in i försäljningsmaterialet för den produkt eller tjänst eller helhetslösning som säljs
- tar reda på miljökonsekvenserna för produkterna eller tjänsterna
- nämner organisationens kundgrupper och känner till deras särdrag
- känner till olika skeden i kundrelationen
- använder tillgängliga kunduppgifter
- tar reda på de uppställda målen för försäljningen och tilläggsförsäljningen
- känner till principerna för etisk försäljning
- känner till den inverkan processerna för beställning och leverans har på tillgång och försäljning
- planerar och schemalägger sitt arbete

Försäljning

Den studerande

- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- följer bestämmelser och anvisningarna om försäljningsarbete i organisationen
- följer klädkoden i organisationen och tar hand om sitt utseende
- känner till produkterna eller tjänsterna i organisationen
- använder försäljningssystem samt nödvändiga digitala apparater och tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- använder fackterminologi
- använder de försäljningskanaler i organisationen som man kommit överens om
- kontaktar kunderna aktivt
- tar reda på kundens behov och önskemål
- väcker kundens intresse och presenterar alternativa produkter eller tjänster eller helhetslösningar som passar kundens behov
- ordnar vid behov ett kundmöte eller en kundtillställning som det är möjligt att delta i på distans eller på plats
- följer skyldigheten att lämna ut uppgifter i olika skeden av försäljningen och i olika försäljningskanaler
- använder kunskap om miljökonsekvenserna för produkterna eller tjänsterna i försäljningsarbetet
- säljer en lösning som passar kundens behov
- sköter försäljningssituationen på examensspråket och det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- stöder köpbeslutet och använder möjligheter till tilläggsförsäljning
- beaktar aktuella kampanjer eller säsongsprodukter eller säsongtjänster i sitt arbete
- presenterar möjliga betalnings- och finansieringslösningar och villkoren för dem
- använder metoder för att slutföra köpet och slutför köpet
- ger råd och anvisningar om hur produkten eller tjänsten används
- sköter uppgifter efter försäljningen
- säkerställer att det man kommit överens om genomförs
- följer bestämmelser och anvisningarna för hantering av reklamationer i organisationen
- ber om och använder respons

- säkerställer kundnöjdheten

Uppföljning

Den studerande

- följer upp försäljningens resultat och jämför det med målen för försäljningen och tilläggsförsäljningen
- rapporterar om hur försäljningsmålen uppnåtts enligt överenskommelse
- tar reda på de centrala nyckeltalen för försäljningen
- tar reda på hur prisförändringar inverkar på täckningen
- känner till hur det egna arbetet inverkar på kostnaderna och en resultatrik verksamhet i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska försäljningsuppgifter. Den studerande förbereder sig för försäljningsarbete och genomför målinriktad försäljning av produkter eller tjänster eller helhetslösningar, följer upp försäljningsutfallet och rapporterar om det. Försäljningsarbetet kan vara riktat till konsumenter eller företagskunder och ske antingen på plats eller som distansförsäljning. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.18. Inköpsreskontra, 15 kp (107460)

Krav på yrkesskicklighet

Register och program

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhetsättet i arbetsgemenskapen
- använder program för ekonomiförvaltning
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- upprätthåller register eller kontrollerar uppgifterna i registren
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- tar reda på beredskapen att ta emot nätfakturor i organisationen
- tar reda på rutiner och processer för hantering av inköpsfakturor samt principer för arkivering i organisationen
- följer bestämmelserna och anvisningarna om inköpsreskontra i organisationen

Mottagande och granskning av fakturor

Den studerande

- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- tar emot inköpsfakturor och sparar vid behov fakturorna i reskontran
- kontrollerar att fakturan är korrekt
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- använder facktermer
- kontrollerar kraven på datainnehåll enligt mervärdesskattelagen och övriga krav på fakturaanteckningar
- kontrollerar leverantörens uppgifter med hjälp av de register som organisationen använder
- identifierar arbetsersättningen på inköpsfakturan och kan kontrollera att personen hör till förskottsuppbördsregistret

Skötsel av inköpsreskontra

Den studerande

- överför fakturorna till cirkulation av fakturor enligt organisationens förfarande för godkännande
- konterar inköpsfakturor eller kontrollerar konteringen av inköpsfakturor och beaktar vid behov kostnadsställen
- beaktar eventuella kreditnotor och rabatter
- deltar i betalningsprocessen för fakturan enligt sin arbetsuppgift
- tar reda på det totala saldot för obetalda inköpsfakturor
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- sköter arkiveringen av inköpsfakturor enligt anvisningarna
- skriver nödvändiga rapporter enligt anvisningarna i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i uppgifter inom inköpsreskontra i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande använder program och register för ekonomiförvaltning, tar emot och hanterar inköpsfakturer samt sköter inköpsreskontra. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.19. Löneräkning, 30 kp (107447)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser inför löneräkningen

Den studerande

- tar reda på och följer lönebetalningsprocessen med tidsplaner i organisationen
- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhetssättet i arbetsgemenskapen
- tar emot och hanterar löneräkningsmaterial enligt rutinerna i organisationen
- använder löneräkningens fackterminologi
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- följer bestämmelser och anvisningarna om anställningsförhållanden och löneräkning i organisationen
- sätter sig in i den centrala arbetslagstiftningen, kollektivavtalet eller andra arbetsvillkor som tillämpas vid löneräkningen samt följer dem
- tar reda på betydelsen av löneräknarens expertansvar

Att räkna löner

Den studerande

- använder systemen för löneadministration i organisationen
- betjänar interna eller externa kunder
- granskar löntagarnas och löneräkningens basuppgifter
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- räknar ut bruttolönen för löntagarens lönebetalningsperiod och beaktar naturaförmåner och andra lönetillägg
- räknar ut avdrag från lönen: förskottsinnehållning, pensionsförsäkringspremier, arbetslöshetsförsäkringspremier samt vid behov andra avdrag
- beaktar sjukfrånvaro eller familjeledigheter i löneräkningen
- räknar ut semesterrättigheter, semesterlöner eller semesterersättningar för månads- eller timavlönade anställda
- behandlar ersättningar för resekostnader och beaktar aktuella anvisningar från skatteförvaltningen
- känner till behandlingsprocessen för ersättning för arbete
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- tar hand om sin arbetsförmåga och använder ergonomiska arbetsställningar

Att rapportera löneräkningen

Den studerande

- skriver de lagstadgade löneräkningsrapporterna enligt anvisningarna i organisationen
- följer bestämmelser och anvisningarna om arkivering av löneräkningen i organisationen
- säkerställer att uppgifterna om löneperiodens löner är korrekta
- sköter i enlighet med sin egen roll anmälningarna till inkomstregistret i rätt tid
- beräknar arbetsgivarens lagstadgade socialförsäkringsavgifter och den förskottsinnehållning som ska betalas för löneräkningsperioden

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska löneräkningsuppgifter i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande förbereder sig för löneräkningen, räknar lönerna med ett program samt rapporterar löneräkningen. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.20. Projektarbete, 15 kp (107443)

Krav på yrkesskicklighet

Planering av projektet

Den studerande

- kartlägger projektets tema tillsammans med uppdragsgivaren
- kommer överens om projektets avgränsningar med uppdragsgivaren
- skaffar kunskap som kan användas i projektet
- ställer upp mål och mätare för projektet
- definierar sin roll i projektet
- planerar aktiviteter och arbetsfördelningen
- beaktar ansvarsfullhet i planeringen av projektet
- kommer överens om tidsplanen och resurserna med uppdragsgivaren
- planerar projektkommunikationen
- gör upp en dokumenterad projektplan
- låter uppdragsgivaren godkänna projektplanen

Genomförande och utvärdering av projektet

Den studerande

- genomför projektet enligt planen och sin roll
- arbetar i växelverkan inom projektet
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- kommunicerar enligt planen
- använder en plattform för gemensamt arbete för att dela information
- följer bestämmelser och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- följer upp hur projektet framskrider genom att använda ett lämpligt verktyg för projekthantering
- följer upp att de överenskomna resurserna är tillräckliga
- rapporterar avvikelser till uppdragsgivaren
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- skriver och administrerar projektdokument
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- presenterar projektets resultat
- samlar in respons om projektet
- avslutar projektet
- utvärderar slutresultatet av projektet och hur målen uppnåddes

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att planera och genomföra ett projekt samt utvärdera resultatet i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande förbereder projektet och utarbetar en dokumenterad projektplan, genomför projektet utifrån sin roll samt presenterar projektets resultat. Projektet kan också vara en del av ett större projekt. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.21. Intern service och informationshantering, 15 kp (107457)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser inför serviceuppgifter

Den studerande

- känner till kärn- och stödprocesser i organisationen
- gör en tidsplan för sina arbetsuppgifter och beaktar i planeringen hur viktiga och brådskande uppgifterna är
- känner till betydelsen av den egna arbetsuppgiften som en del av organisationens verksamhet
- tar reda på de bestämmelser och de anvisningar som styr arbetet och hör till uppdraget
- samlar från pålitliga källor information som kan användas i arbetet

Serviceuppgifter och information

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhets sättet i arbetsgemenskapen
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- betjänar interna kunder och vid behov externa kunder
- utför arbetsuppgifter utifrån uppdraget och följer bestämmelser och anvisningar som styr genomförandet av uppdragen
- använder nödvändiga datasystem, digitala apparater samt tjänster eller program
- använder olika informationskällor och granskar kritiskt data från olika källor
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation
- producerar och delar information i överenskommet format
- ser till att informationen är tillgänglig och aktuell
- använder ändamålsenliga digitala sätt att dela information
- använder de arbetsredskap och apparater som behövs på ett ändamålsenligt sätt
- kommunicerar i de kanaler som organisationen använder
- använder facktermer
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- tar hand om sin arbetsförmåga och använder ergonomiska arbetsställningar
- avslutar uppdraget och utvärderar resultatet av sitt arbete

Dokumenthantering och mötesarrangemang

Den studerande

- deltar i planeringen av möten eller träffar
- ordna ett möte eller en träff på distans, på plats eller som hybridmöte
- använder ett program för ordbehandling, tabellkalkylering eller presentationsgrafik i sitt arbete
- följer anvisningarna för den visuella profilen och dokumentstandarden i organisationen
- skriver en ärende- eller föredragningslista samt en promemoria eller ett protokoll
- granskar kvaliteten på de dokument som hen gjort
- behandlar, skriver och delar rapporter och dokument genom att använda en plattform för gemensamt arbete
- ser till att dokument eller annat material arkiveras på ett ändamålsenligt sätt och beaktar förvaringstiderna

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att producera interna tjänster och behandla information i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande förbereder sig för interna servicetjänster, arbetar med serviceuppgifter och informationshantering, ordnar ett möte eller en träff samt skriver och hanterar dokument och rapporter. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.22. Att arrangera evenemang, 15 kp (107454)

Krav på yrkesskicklighet

Planering av evenemang och bestämmelser

Den studerande

- tar reda på utbudet av evenemang i verksamhetsmiljön
- deltar i att komma med idéer till innehåll i evenemanget
- beaktar sätten att genomföra evenemanget och deras särdrag i planeringen
- deltar i att bestämma målgrupp och mål för evenemanget
- tar reda på samarbetspartner
- följer bestämmelserna för anordnande av evenemang
- deltar i förberedelserna av nödvändiga anmälningar, tillstånd, avtal eller planer för säkerheten
- beaktar ansvarsfullheten i planeringen av evenemanget
- håller kontakt med andra som deltar i planeringen av evenemanget
- deltar i planeringen av information och marknadsföring av evenemanget
- deltar i att utarbeta en evenemangsplan och budget
- deltar i att dokumentera planeringen av evenemanget

Genomförande av evenemanget

Den studerande

- deltar i genomförandet av evenemanget enligt evenemangsplanen och sin arbetsuppgift
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- håller vid behov kontakt med evenemangets intressentgrupper
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- deltar i evenemangskommunikationen
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- identifierar och förutser säkerhetsrisker
- deltar i dokumenteringen av evenemangets genomförande

Efterarbete och utvärdering av evenemanget

Den studerande

- deltar i arbetet efter evenemanget enligt planen
- samlar in respons om evenemanget
- utvärderar genomförandet av evenemanget i förhållande till de mål som ställts upp för evenemanget

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningsmetoder• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom praktiska arbetsuppgifter i en arbetsmiljö där man arrangerar evenemang. Den studerande deltar i planeringen av evenemanget, utarbetandet av evenemangsplanen och genomförandet av evenemanget enligt sin roll. Dessutom deltar den studerande i arbetet efter evenemanget och utvärdering av evenemanget. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.23. Inkomstbeskattning och bokslutshandlingar, 15 kp (107461)

Krav på yrkesskicklighet

Beskattningsbar inkomst

Den studerande

- räknar ut företagets beskattningsbara inkomst och inkomstskatt
- granskar beloppet på den förskottsskatt som betalats för räkenskapsperioden
- deltar i att göra upp eller granska inkomstskattedeklarationen
- beaktar skillnaderna mellan bokföringen och företagets inkomstbeskattning
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen

Bokslut

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhetssättet i arbetsgemenskapen
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- följer bestämmelser och anvisningarna om bokslut och inkomstbeskattning i organisationen
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- skriver ut resultat- och balansräkningen och bedömer uppgifternas riktighet genom att beakta att bilden av verksamhetens resultat och ekonomiska ställning är rätt och tillräcklig
- kontrollerar att bokföringen under räkenskapsperioden är konsekvent
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- använder facktermer
- deltar i utarbetandet av tilläggsuppgifterna och beaktar väsentliga händelser under och efter räkenskapsperioden samt ansvar utanför balansräkningen
- producerar andra rapporter från bokföringsprogrammet i samband med bokslutet enligt rutinerna i organisationen
- arkiverar nödvändigt material enligt rutinerna i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom att arbeta med bokslutsuppgifter i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande räknar ut den beskattningsbara inkomsten, utarbetar bokslutshandlingarna och deltar i att upprätta bokslutet och inkomstskattedeclarationen. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.24. Rådgivning om produkter och tjänster, 15 kp (107441)

Krav på yrkesskicklighet

Planering av rådgivningssituationen

Den studerande

- sätter sig in i produkterna eller tjänsterna inom sitt ansvarsområde
- kommer överens om hur rådgivningssituationen för produkter eller tjänster ska genomföras
- definierar målgruppen för rådgivningen om produkter och tjänster
- ställer upp mål för rådgivningen om produkter och tjänster
- tar reda på egenskaperna för den valda produktgruppen, produkten eller tjänsten i typiska användningsområden
- känner till konkurrerande produkter eller tjänster
- tar reda på livscykeln och miljökonsekvenserna för produkten, produktgruppen eller tjänsten
- bekantar sig med leveranstiderna för produkterna eller tjänsterna och beaktar hur de inverkar på rådgivningssituationen för produkten eller tjänsten
- tar reda på kanalen för genomförandet av rådgivningen och beaktar dess särdrag
- känner till möjligheterna att använda digitalisering i sin arbetsuppgift
- planerar och schemalägger sina arbetsuppgifter och beaktar arrangemangen för en eventuell presentation

Genomförande av en rådgivningssituation

Den studerande

- genomför rådgivning om produkter eller tjänster enligt planen
- använder nödvändiga redskap, digitala apparater samt tjänster eller program
- följer bestämmelserna och anvisningarna för rådgivningen om produkter eller tjänster i organisationen
- presenterar produkter eller tjänster som en del av en helhetslösning
- berättar om fördelarna och nyttan av den valda produktgruppen, produkten eller tjänsten för kunden
- berättar om miljökonsekvenserna för produkterna eller tjänsterna
- ger kunderna råd om hur produkterna eller tjänsterna används
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- använder samarbete med intressentgrupperna i enlighet med sina arbetsuppgifter
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- följer överenskomna tidsplaner och arbetstider
- följer bestämmelser och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- ser till att miljön där rådgivningen om produkter och tjänster ges är snygg och i ordning
- säkerställer att kundinformationen är korrekt

Utvärdering av rådgivningssituationen

Den studerande

- utvärderar hur väl målen för rådgivningssituationen för produkter och tjänster uppfyllts och hur lönsamma de är
- presenterar resultatet av rådgivningssituationen för produkter eller tjänster
- gör motiverade utvecklingsförslag för genomförandet av rådgivningen om produkter eller tjänster

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att planera och genomföra en separat rådgivningssituation för produkter eller tjänster i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Dessutom utvärderar den studerande hur väl målen uppfyllts och berättar om resultatet av rådgivningssituationen. Rådgivningssituationen kan också genomföras i en digital miljö. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.25. Plockning av produkter, 15 kp (107458)

Krav på yrkesskicklighet

Förberedelser för plockningsuppgifter

Den studerande

- sätter sig in i organisationen och dess verksamhetsmiljöer för plockning av produkter
- känner till hur automatisering inverkar på plockning av produkter
- känner till produktsortimentet
- sätter sig in i anvisningarna och kvalitetskraven för plockning av produkter
- ställer upp produkter på hyllorna
- följer anvisningarna för förvaring av produkter
- deltar i inventeringen enligt sin arbetsuppgift
- sätter sig in i användningen av förpackningsmaterial och möjligheterna att använda cirkulation för materialet
- känner till de leveranssätt för beställningar som används i organisationen
- samlar det förpackningsmaterial som behövs

Hantering av beställningar

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhets sättet i arbetsgemenskapen
- använder nödvändiga datasystem, digitala tjänster eller program
- hanterar beställningar och väljer vilka beställningar som ska plockas ihop
- planerar plockningsrutterna eller följer den planerade plockningsrutten
- kontrollerar lagersaldon
- tolkar plockningslistan och känner till hur produkter läggs till beställningarna
- använder vid behov externa tjänsteleverantörers system
- använder arbetsredskap och apparater på ett ändamålsenligt sätt
- kommunicerar internt eller externt
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- följer lagstiftningen och anvisningarna om dataskydd och sekretess i organisationen
- känner till de vanligaste möjliga hoten mot cyber- och informationssäkerhet i sitt arbete och kan handla i enlighet med sin roll i en eventuell hotsituation

Plockning och förpackning

Den studerande

- plockar produkter enligt beställningen
- plockar produkter enligt kvalitetskraven
- ersätter produkter som saknas i beställningen enligt anvisningarna
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- känner till centrala begrepp förutom på examensspråket även på det andra inhemska språket eller på ett främmande språk
- meddelar vid behov om kvalitetsavvikelser som hen observerat
- följer överenskomna tidtabeller
- kontaktar kunden i avvikande situationer
- arbetar vid behov på det sätt som kundkampanjerna kräver
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- plockar och förpackar de beställda produkterna för förvaring enligt leveranssättet och beaktar vid behov kylkedjan
- gör en leveransbekaftelse eller annan dokumentation
- tar hand om sin arbetsförmåga och använder ergonomiska arbetsställningar
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att arbeta med plockning av produkter i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Den studerande förbereder sig för arbetsuppgiften, hanterar beställningar samt plockar och förpackar produkter. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.26. Visuellt försäljningsarbete, 15 kp (107444)

Krav på yrkesskicklighet

Planering av en produktpresentation eller kampanj

Den studerande

- sätter sig in i varumärket och anvisningarna för presentationen eller kampanjen
- känner till de viktigaste säsongerna och kampanjerna i organisationen
- använder nödvändiga datasystem, digitala apparater samt tjänster eller program
- arbetar så att hen beaktar säkerheten när hen använder digital utrustning och digitala tjänster eller program
- följer lagstiftningen och anvisningarna om informationssäkerhet i organisationen
- sätter sig in i presentationen eller kampanjen som ska genomföras, målen som ställts upp samt målgruppen
- kommer överens om sin roll i genomförandet av presentationen eller kampanjen
- följer anvisningarna för varumärket, presentationen eller kampanjen i organisationen
- planerar och schemalägger arbetsuppgifter

Genomförande

Den studerande

- arbetar som en del av arbetsgemenskapen och följer verksamhets sättet i arbetsgemenskapen
- förbereder genomförandet av en presentation eller kampanj
- genomför presentationen eller kampanjen enligt planen
- använder arbetsredskap och apparater på ett ändamålsenligt sätt
- använder i presentationen eller kampanjen möjligheterna att använda möbler och utrustning
- tillämpar tekniker för att ställa ut produkter i visuellt försäljningsarbete
- använder facktermer
- använder i presentationen eller kampanjen principen för kringförsäljning
- löser problemsituationer som uppkommit i arbetsuppgifterna
- ser till att arbetsmiljön är snygg och att ordningen är god
- producerar eller använder färdig kundinformation
- säkerställer att prisuppgifterna och annan kundinformation är korrekta
- arbetar på ett energi- och resurssmart sätt
- följer arbetssäkerhetsanvisningar och -föreskrifter
- tar hand om sin arbetsförmåga och använder ergonomiska arbetsställningar
- återvinner och använder möjligheterna till cirkulation av material

Uppföljning

Den studerande

- upprätthåller exponeringen eller kampanjen
- följer upp och utvärderar hur målen för presentationen eller kampanjen uppnås
- känner till möjligheterna att använda en presentation eller kampanj som en del av den övriga marknadsföringskommunikationen

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningsmetoder• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att sätta sig in i anvisningar för en produktpresentation eller kampanj, planera och genomföra en presentation eller kampanj i enlighet med sin arbetsuppgift i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Därtill följer den studerande upp hur presentationen eller kampanjen genomförs. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Därtill avlägger den studerande de lov och behörigheter som arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga med tanke på den kompetens som förutsätts i kraven på yrkesskicklighet.

2.27. Arbete som kräver spetskompetens, 15 kp (108350)

Krav på yrkesskicklighet

Utveckling av kunnandet

Den studerande

- utvärderar sitt eget kunnande och identifierar sina styrkor och utvecklingsområden samt ger motiveringar
- utarbetar en utvecklingsplan för sin egen del, så att den stöder utvecklingen till spetskompetens inom branschen
- utvecklar sitt kunnande och sitt sätt arbeta utifrån respons
- arbetar i föränderliga situationer
- arbetar långsiktigt genom att utveckla sitt arbete
- arbetar som en del av teamet och delar med sig av sitt kunnande till de andra.

Arbete med uppgifter som kräver spetskompetens inom branschen

Den studerande

- väljer arbetsmetoder, arbetsredskap och material samt använder dem i förändringssituationer
- provar nya arbetsmetoder i sitt arbete
- inhämtar och tillämpar den information som behövs i arbetet
- arbetar kostnadseffektivt och så att det främjar företagets resultat
- främjar användningen av nya arbetssätt och -metoder i arbetsgemenskapen
- stärker och skapar nya kundkontakter
- följer arbetarskyddsbestämmelserna och -anvisningarna i sitt arbete.
- förutser risker och meddelar om riskfaktorer i arbetet
- säkerställer kundsäkerheten
- arbetar ergonomiskt riktigt och ser till sin arbetsförmåga
- håller sin arbetsmiljö ren och snygg

Att beakta kvalitetskraven

Den studerande

- sätter upp sina mål och planerar sitt eget arbete och sin tidsplan på ett realistiskt sätt
- arbetar enligt företagets eller organisationens kvalitetskrav
- upptäcker avvikelser i kvaliteten och söker lösningar till dem
- arbetar enligt företagets och organisationens principer för hållbar utveckling

Arbete i nätverk inom branschen

Den studerande

- kommunicerar med kunderna och i arbetsgemenskapen på examensspråket och på ett främmande språk
- känner till de centrala nationella och internationella nätverken inom branschen
- använder sig av nätverken i sitt arbete

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom att utföra krävande arbetsuppgifter inom den egna branschen. Kunnandet kan också visas i nationella och internationella tävlingssituationer eller i träning inför tävlingssituationerna. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

Avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller en anpassning av bedömningen är inte möjliga i denna examensdel.

2.28. Verksamhet med ansvar för klimatet, 15 kp (108349)

Krav på yrkesskicklighet

Att utreda utgångspunkterna för klimatförändringen

Den studerande

- förstår klimatförändringen som fenomen och hur människans verksamhet påverkar den samt behovet av lösningar
- känner till särdragen i sin verksamhetsmiljö gällande begränsningen av klimatförändringen och anpassningen till den
- känner till centrala faktorer som inverkar på klimatförändringen inom den egna branschen
- känner igen sätt att begränsa klimatförändringen och anpassa sig till den i sitt eget arbete

Att presentera effekter och lösningar på klimatförändringen

Den studerande

- utreder vilken klimatpåverkan organisationens verksamhet, produkt eller tjänst har
- föreslår och tar fram idéer till praktiska lösningar för att begränsa klimatförändringen och anpassa sig till den
- bedömer och jämför genomförbarheten och ekonomin i de påtänkta klimatlösningarna
- föreslår praktiskt genomförbara och motiverade lösningar för utvecklingen av sitt eget arbete, verksamheten i arbetsgemenskapen och produkter eller tjänster som minskar klimatpåverkan

Att stöda verksamhet med ansvar för klimatet

Den studerande

- informerar om klimatlösningar i sin arbetsgemenskap
- organiserar verksamhet, genom vilka man utvecklar klimatmedvetenhet och klimatfrågor i arbetsgemenskapen
- inspirerar med sin egen verksamhet andra till klimatansvar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningsmetoder• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att arbeta på ett klimatansvarigt sätt i sin egen bransch. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

2.29. Att fungera i en internationell arbetsmiljö, 15 kp (106734)

Krav på yrkesskicklighet

Att förbereda sig för arbete i en internationell arbetsmiljö.

Den studerande

- söker information om och bekantar sig med en internationell arbetsmiljö och den kommande arbetsuppgiften
- bekantar sig med kulturen och samhället i länder som är relaterade till arbetsuppgiften
- sköter de arrangemang och dokument som behövs i internationella arbetsuppgifter
- tar reda på och kommer överens om målen och innehållet för arbetsuppgiften
- tar i beaktande de krav, behov och tidtabell som arbetsmiljön och -uppgiften förutsätter.

Interaktion i en internationell arbetsmiljö

Den studerande

- fungerar i växelverkan med en internationell arbetsgemenskap och med internationella kunder
- använder branschens centrala ordföråd på ett främmande språk
- delar med sig av sitt kunnande i en internationell arbetsmiljö
- använder olika kommunikationskanaler på ett ansvarsfullt sätt
- fungerar med människor från olika kulturella bakgrunder
- fungerar enligt arbetskulturen.

Att arbeta i en internationell miljö

Den studerande

- följer gemensamt överenskomna arbetstider och arbetssätt
- fungerar flexibelt i olika situationer
- följer författningar och anvisningar relaterade till arbetsuppgiften
- beaktar risker i samband med hälsa och säkerhet
- fungerar på ett ansvarsfullt och etiskt sätt
- fungerar på ett sätt som främjar jämställdhet och jämlikhet.

Att använda och dela det internationella kunnande

Den studerande

- bedömer betydelsen av det kunnandet som hen förvärvat i internationella uppgifter för sin karriär
- använder sig av sitt internationella kunnande i arbetet
- utvärderar hur arbetsmetoder och verksamhetskulturer i länder i samband med arbetsuppgiften inverkar på hur smidigt arbetet sker och på slutresultatet
- delar med sig av sitt internationella kunnande i arbetsgemenskapen.

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetet enligt instruktioner • arbetar på ett samarbetsvilligt sätt • behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner • använder grundläggande information som behövs i arbetet • ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner • arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt • behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner • använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt • ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt • arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer • hanterar vanliga problemlösningssituationer • använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt • arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer • hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer • tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer • arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer • tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt • presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande • förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att arbeta i en internationell arbetsmiljö eller i ett projekt utomlands eller hemma. Till de delar den yrkesskicklighet som examensdelen förutsätter inte kan bedömas utifrån yrkesprovet, kompletteras påvisandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

2.30. Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter, 5 kp (106731)

Krav på yrkesskicklighet

Att verka som kontaktperson

Den studerande

- sätter sig in i examensgrunderna inom den egna branschen och förstår kopplingen mellan arbetsuppgifterna och examensgrunderna
- sätter sig in i arbetsfördelningen mellan utbildningsanordnaren och arbetsplatsen i anordnandet av yrkesutbildning
- utreder möjligheterna att ordna utbildning och yrkesprov på arbetsplatsen
- informerar om anordnandet av yrkesutbildning på arbetsplatsen tillsammans med utbildningsanordnaren
- arbetar i interaktion med olika studerande och arbetstagare.

Förberedelse inför handledningssituationer

Den studerande

- sätter sig in i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet som gäller den studerande som handleds
- deltar i planeringen av förvärvandet av kunnande på arbetsplatsen
- deltar i introduktionen av arbetarskydd, arbetsplatsens instruktioner och rutiner för den studerande som handleds
- planerar handledningen av och tidsplanen för den studerande
- följer med olika handledningssituationer
- använder digitala verktyg på ett ändamålsenligt sätt
- utvärderar sin egen handledningskompetens och preciserar sina utvecklingsbehov.

Respons på utvecklingen av kunnandet

Den studerande

- jämför det förvärvade kunnandet med de uppställda målen
- ger konstruktiv respons på utvecklingen av kunnandet
- beaktar i responsen de studerande som är i behov av särskilt stöd samt studerande från olika språk- och kulturgrupper.

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom att verka som kontaktperson på arbetsplatsen och öva och förbereda sig inför handlednings- och responsituationer. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

2.31. Planering av företagsverksamhet, 15 kp (106732)

Krav på yrkesskicklighet

Att söka fram och komma med idéer till möjligheter för affärsverksamhet

Den studerande

- kartlägger företag och kunder inom den bransch hen valt
- bedömer utifrån kartläggningen möjligheterna för affärsverksamhet
- förstår kraven på och betydelsen av hållbar utveckling för affärsverksamheten.

Att utveckla affärsidén och utarbeta en affärsverksamhetsplan

Den studerande

- utreder utvecklingsutsikterna för marknaden och konkurrenssituationen
- kartlägger affärsidéer och väljer den mest genomförbara av dem
- gör en plan över företagets funktioner
- beräknar intäkterna och kostnaderna för företagsverksamheten och planerar finansieringen
- beaktar verksamhetsområdets lagstiftning i planeringen.

Att skapa nätverk med intressentgrupperna

Den studerande

- väljer intressentgrupper som är centrala för verksamheten
- presenterar företagets verksamhetsmodell på ett kundorienterat sätt för en central intressentgrupp.

Att utarbeta dokumenten för grundandet av ett företag

Den studerande

- väljer en lämplig företagsform
- beräknar den nödvändiga finansieringen
- utreder de centrala dokumenten för grundandet av ett företag och utarbetar dem.

Utvärdering av styrkor och kunnandet

Den studerande

- kartlägger sina styrkor i att verka som företagare
- lyfter fram det kunnande hen behöver i företagsverksamheten.

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att på egen hand eller i grupp utarbeta en affärsverksamhetsplan för sin utvecklade affärsidé. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

2.32. Arbeta i ett företag, 15 kp (106733)

Krav på yrkesskicklighet

Att planera affärsverksamheten i ett företag

Den studerande

- inhämtar den information som behövs i planeringen av de olika delområdena i företagets affärsverksamhet
- gör en kundorienterad åtgärdsplan och preciserar företagets mål
- gör upp budgetar och en finansieringsplan och är medveten om företagarens ställning
- identifierar de centrala riskerna med företagsverksamhet
- förstår kraven på och betydelsen av hållbar utveckling för affärsverksamheten.

Att skapa samarbetsnätverk som främjar affärsverksamheten

Den studerande

- skaffar centrala samarbetspartner för affärsverksamheten
- kommer överens om samarbetet med samarbetspartnerna
- ingår vid behov samarbetsavtal och beaktar ansvar och skyldigheter.

Att utöva företagsverksamhet

Den studerande

- utövar företagsverksamhet på egen hand eller som del av ett samarbetsnätverk
- sköter det delområde av affärsverksamheten som man kommit överens om
- löser på ett kundorienterat sätt problemsituationer som gäller företagets verksamhet
- följer verksamhetsområdets lagstiftning.

Att utvärdera och utveckla verksamheten i ett företag

Den studerande

- sätter upp mål för sin verksamhet i enlighet med företagets strategiska mål
- ger konstruktiva och motiverade förslag på utveckling av företagets verksamhet och beaktar kvalitets- och kostnads mål
- beaktar i sina planer kundernas och intressentgruppernas förväntningar.

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt• behöver i vissa situationer ytterligare instruktioner• använder grundläggande information som behövs i arbetet• ändrar sitt arbete utgående från respons
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetet på eget initiativ och enligt instruktioner• arbetar på ett samarbetsvilligt och interaktivt sätt• behöver endast i ett fåtal situationer ytterligare instruktioner• använder information som behövs i arbetet på ett ändamålsenligt sätt• ändrar sitt arbete utgående från respons och egna observationer
Goda 3	<ul style="list-style-type: none">• genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt sätt och tar initiativ i interaktionssituationer• hanterar vanliga problemlösningssituationer• använder information som behövs i arbetet på ett mångsidigt sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt
Goda 4	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt i interaktionssituationer• hanterar problemlösningssituationer genom att använda mångsidiga problemlösningsmetoder• tillämpar information som behövs i arbetet på ett mångsidigt och välgrundat sätt• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none">• planerar och genomför arbetshelheten på ett självständigt sätt med beaktande av övriga aktörer• arbetar på ett samarbetsvilligt och konstruktivt sätt även i utmanande interaktionssituationer• tillämpar information som behövs i arbetet i problemlösningssituationer på ett mångsidigt och kritiskt sätt• presenterar motiverade utvecklingsförslag gällande arbetet och verksamhetsmiljön• utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande• förstår betydelsen av sitt eget arbete som en del av en större helhet.

Sätt att visa yrkeskunnande

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov i praktiska arbetsuppgifter genom att utöva företagsverksamhet. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov, kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

2.33. Kunnande i kommunikation och interaktion (12 kp inom svenskspråkig yrkesutbildning), 11 kp (108357)

I svenskspråkig utbildning har kunnande i kommunikation och interaktion en omfattning på 12 kompetenspoäng.

Delområdet kommunikation och interaktion på modersmålet ska avläggas och undervisas, så att modersmålet är svenska, finska eller samiska enligt utbildningsanordnarens undervisnings- och examensspråk. Delområdet kommunikation och interaktion på modersmålet kan enligt den studerandes beslut avläggas och undervisas även i form av svenska eller finska som den studerandes andraspråk, romani, teckenspråk eller något annat språk som är den studerandes modersmål om utbildningsanordnaren erbjuder denna möjlighet.

Kommunikation och interaktion på modersmålet, svenska

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Olika kommunikationssituationer

Den studerande

- kommunicerar muntligt i enlighet med situationen och målgruppen
- kommunicerar skriftligt i enlighet med situationen och målgruppen
- motiverar sina åsikter och påståenden
- handlar i interaktionssituationer på ett samarbetsinriktat sätt
- förstår betydelsen av språk och kommunikation i arbetslivet och samhället

Att använda texter och bedöma textens tillförlitlighet

Den studerande

- känner till de textgenrer och medier som används i arbetslivet och i samhället
- använder multilitteracitet för att tolka olika texter
- använder olika informationskällor
- bedömer tillförlitligheten för informationskällorna och informationen
- sammanfattar de centrala delarna i det hen hört, läst och sett
- följer upphovsrätten och hänvisar till de källor hen använt

Att producera texter

Den studerande

- producerar texter enligt textnormer i arbetslivet och samhället
- producerar texter på standardspråk
- använder digitala program på ett ändamålsenligt och etiskt sätt när hen producerar texter

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att känna till former och betydelser av språk och litteratur

Den studerande

- är medveten om och beaktar betydelsen av språklig, kulturell och identitetsmässig mångfald
- bekantar sig med olika litteraturgenrer
- läser och analyserar skönlitteratur

Att tolka och producera olika texter

Den studerande

- bekantar sig med olika textgenrer och analyserar deras uttryckssätt
- producerar och tolkar texter ensam och tillsammans med andra
- ger och tar emot konstruktiv respons på texter hen producerat
- bearbetar sina texter utifrån responsen

Att utveckla förmågan att uppträda och arbeta i grupp

Den studerande

- ger både spontana och förberedda presentationer samt åskådliggör sin presentation
- främjar gruppens arbete och värdesätter andras synpunkter
- följer arbetslivets rutiner för möten och förhandlingar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på modersmålet, samiska

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Olika kommunikationssituationer på samiska

Den studerande

- kommunicerar muntligt i enlighet med situationen och målgruppen
- kommunicerar skriftligt i enlighet med situationen och målgruppen
- motiverar sina åsikter och påståenden
- handlar i interaktionssituationer på ett samarbetsinriktat sätt
- förstår betydelsen av språk och kommunikation i arbetslivet och samhället
- utvecklar målmedvetet sina språkfärdigheter

Att använda texter och bedöma textens tillförlitlighet

Den studerande

- känner till de textgenrer och medier som används i arbetslivet och i samhället
- använder olika informationskällor
- bedömer tillförlitligheten för informationskällorna och informationen
- använder multilitteracitet för att tolka olika texter
- sammanfattar de centrala delarna i det hen hört, läst och sett
- följer upphovsrätten och hänvisar till de källor hen använt

Att producera texter på samiska

Den studerande

- producerar texter enligt textnormer i arbetslivet och samhället
- producerar texter på standardspråk
- behärskar huvudsakligen skriftspråkets normer
- använder digitala program på ett ändamålsenligt och etiskt sätt när hen producerar texter

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att känna till former och betydelser av språk och litteratur

Den studerande

- är medveten om och beaktar betydelsen av språklig, kulturell och identitetsmässig mångfald
- bekantar sig med olika litteraturgenrer
- läser och analyserar skönlitteratur

Att tolka och producera olika texter på samiska

Den studerande

- bekantar sig med olika textgenrer och analyserar deras uttryckssätt
- producerar och tolkar texter ensam och tillsammans med andra
- ger och tar emot konstruktiv respons på texter hen producerat
- bearbetar sina texter utifrån responsen

Att utveckla förmågan att uppträda och arbeta i grupp

Den studerande

- ger både spontana och förberedda presentationer samt åskådliggör sin presentation
- främjar gruppens arbete och värdesätter andras synpunkter
- följer arbetslivets rutiner för möten och förhandlingar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på modersmålet, romani

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Olika kommunikationssituationer på romani

Den studerande

- kommunicerar i enlighet med situationen och målgruppen
- motiverar sina åsikter och påståenden
- handlar i interaktionssituationer på ett samarbetsinriktat sätt
- förstår betydelsen av språk och kommunikation i arbetslivet och samhället
- utvecklar målmedvetet sina språkfärdigheter

Att använda texter och bedöma textens tillförlitlighet

Den studerande

- känner till de textgenrer och medier som används i arbetslivet och i samhället
- använder olika informationskällor
- bedömer tillförlitligheten för informationskällorna och informationen
- använder multilitteracitet för att tolka olika texter
- sammanfattar de centrala delarna i det hen hört, läst och sett
- följer upphovsrätten och hänvisar till de källor hen använt

Att producera texter på romani

Den studerande

- producerar texter enligt textnormer i arbetslivet och samhället
- producerar huvudsakligen texter på standardspråk
- använder digitala program på ett ändamålsenligt och ett etiskt sätt när hen producerar texter

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att känna till former och betydelser av språk och litteratur

Den studerande

- är medveten om och beaktar betydelsen av språklig, kulturell och identitetsmässig mångfald
- bekantar sig med olika litteraturgenrer
- läser och analyserar skönlitteratur

Att tolka och producera olika texter på romani

Den studerande

- bekantar sig med olika textgenrer och analyserar deras uttryckssätt
- producerar och tolkar texter ensam och tillsammans med andra
- ger och tar emot konstruktiv respons på texter hen producerat
- bearbetar sina texter utifrån responsen

Att utveckla förmågan att uppträda och arbeta i grupp

Den studerande

- ger både spontana och förberedda presentationer samt åskådliggör sin presentation
- främjar gruppens arbete och värdesätter andras synpunkter
- följer arbetslivets rutiner för möten och förhandlingar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på modersmålet, teckenspråk

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Olika kommunikationssituationer på teckenspråk

Den studerande

- kommunicerar i enlighet med situationen och målgruppen
- motiverar sina åsikter och påståenden
- handlar i interaktionssituationer på ett samarbetsinriktat sätt
- förstår betydelsen av språk och kommunikation i arbetslivet och samhället
- utvecklar målmedvetet sina språkfärdigheter

Att använda texter och bedöma textens tillförlitlighet

Den studerande

- känner till de textgenrer och medier som används i arbetslivet och i samhället
- använder olika informationskällor
- bedömer tillförlitligheten för informationskällorna och informationen
- använder multilitteracitet för att tolka olika texter
- sammanfattar de centrala delarna i tecknade texter samt det hen läst och sett
- följer upphovsrätten och hänvisar till de källor hen använt

Att producera tecknade texter

Den studerande

- producerar texter enligt textnormer i arbetslivet och samhället
- producerar texter på teckenspråk
- använder digitala program på ett ändamålsenligt och etiskt sätt när hen producerar texter

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Kännedom om det svenska teckenspråket samt former och betydelse av litteratur på teckenspråket

Den studerande

- är medveten om och beaktar betydelsen av språklig, kulturell och identitetsmässig mångfald
- bekantar sig med olika genrer av litteratur på teckenspråket
- ser på och analyserar texter på teckenspråk

Att tolka och producera olika tecknade texter

Den studerande

- bekantar sig med olika textgenrer och analyserar deras uttryckssätt
- producerar och tolkar teckenspråkiga texter ensam och tillsammans med andra
- ger och tar emot konstruktiv respons på tecknade texter
- redigerar sina teckenspråkiga texter utifrån responsen

Att utveckla förmågan att uppträda och arbeta i grupp

Den studerande

- ger både spontana och förberedda presentationer samt åskådliggör sin presentation
- främjar gruppens arbete och värdesätter andras synpunkter
- följer arbetslivets rutiner för möten och förhandlingar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på modersmålet, svenska för teckenspråkiga

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Olika kommunikationssituationer på svenska, vid behov med tolk

Den studerande

- kommunicerar i enlighet med situationen och målgruppen
- motiverar sina åsikter och påståenden
- handlar i interaktionssituationer på ett samarbetsinriktat sätt
- förstår betydelsen av språk och kommunikation i arbetslivet och samhället
- utvecklar målmedvetet sina språkfärdigheter i svenska

Att använda texter och bedöma textens tillförlitlighet

Den studerande

- känner till de textgenrer och medier som används i arbetslivet och i samhället
- använder olika informationskällor
- bedömer tillförlitligheten för informationskällorna och informationen
- använder multilitteracitet för att tolka olika texter
- sammanfattar de centrala delarna i det hen fått tolkat, läst och sett
- följer upphovsrätten och hänvisar till de källor hen använt

Att producera texter

Den studerande

- producerar texter enligt textnormer i arbetslivet och samhället
- producerar texter på standardspråk
- använder digitala program på ett ändamålsenligt och etiskt sätt när hen producerar texter

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att känna till former och betydelser av språk och litteratur

Den studerande

- är medveten om och beaktar betydelsen av språklig, kulturell och identitetsmässig mångfald
- bekantar sig med olika litteraturgenrer
- läser och analyserar skönlitteratur

Att tolka och producera olika texter

Den studerande

- bekantar sig med olika textgenrer och analyserar deras uttryckssätt
- producerar och tolkar texter ensam och tillsammans med andra
- ger och tar emot konstruktiv respons på texter hen producerat
- bearbetar sina texter utifrån responsen

Att utveckla förmågan att uppträda och arbeta i grupp

Den studerande

- ger både spontana och förberedda presentationer genom att vid behov använda tolk samt åskådliggör sin presentation
- främjar gruppens arbete och värdesätter andras synpunkter
- följer arbetslivets rutiner för möten och förhandlingar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på modersmålet, studerandes eget modersmål

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Olika kommunikationssituationer på sitt eget modersmål

Den studerande

- kommunicerar muntligt i enlighet med situationen och målgruppen
- kommunicerar skriftligt i enlighet med situationen och målgruppen
- motiverar sina åsikter och påståenden
- handlar i interaktionssituationer på ett samarbetsinriktat sätt
- förstår betydelsen av språk och kommunikation i arbetslivet och samhället

Att använda texter och bedöma textens tillförlitlighet

Den studerande

- känner till de textgenrer och medier som används i arbetslivet och i samhället
- använder olika informationskällor
- bedömer tillförlitligheten för informationskällorna och informationen
- använder multilitteracitet för att tolka olika texter
- sammanfattar de centrala delarna i det hen hört, läst och sett
- följer upphovsrätten och hänvisar till de källor hen använt

Att producera texter på sitt eget modersmål

Den studerande

- producerar texter enligt textnormer i arbetslivet och samhället
- producerar texter på standardspråk
- använder digitala program på ett ändamålsenligt och etiskt sätt när hen producerar texter

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att känna till former och betydelser av språk och litteratur

Den studerande

- är medveten om och beaktar betydelsen av språklig, kulturell och identitetsmässig mångfald
- bekantar sig med olika litteraturgenrer
- läser och analyserar skönlitteratur

Att tolka och producera olika texter på sitt eget modersmål

Den studerande

- bekantar sig med olika textgenrer och analyserar deras uttryckssätt
- producerar och tolkar texter ensam och tillsammans med andra
- ger och tar emot konstruktiv respons på texter hen producerat
- bearbetar sina texter utifrån responsen

Att utveckla förmågan att uppträda och arbeta i grupp

Den studerande

- ger både spontana och förberedda presentationer samt åskådliggör sin presentation
- främjar gruppens arbete och värdesätter andras synpunkter
- följer arbetslivets rutiner för möten och förhandlingar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på modersmålet, svenska som andraspråk

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Olika kommunikationssituationer

Den studerande

- kommunicerar muntligt i enlighet med situationen och målgruppen
- kommunicerar skriftligt i enlighet med situationen och målgruppen
- motiverar sina åsikter och påståenden
- handlar i interaktionssituationer på ett samarbetsinriktat sätt
- använder ett tydligt och förståeligt språk
- förstår betydelsen av språk och kommunikation i arbetslivet och samhället
- utvecklar målmedvetet sina språkfärdigheter i svenska

Att använda texter och bedöma textens tillförlitlighet

Den studerande

- känner till de textgenrer och medier som används i arbetslivet och i samhället
- använder olika informationskällor
- bedömer tillförlitligheten för informationskällorna och informationen
- använder multilitteracitet för att tolka olika texter
- sammanfattar de centrala delarna i det hen hört, läst och sett
- följer upphovsrätten och hänvisar till de källor hen använt

Att producera texter

Den studerande

- producerar texter enligt textnormer i arbetslivet och samhället
- producerar texter på standardspråk
- behärskar huvudsakligen språkets grundstrukturer och skriftspråkets normer
- använder digitala program på ett ändamålsenligt och etiskt sätt när hen producerar texter

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att känna till former och betydelser av språk och litteratur

Den studerande

- är medveten om och beaktar betydelsen av språklig, kulturell och identitetsmässig mångfald
- bekantar sig med olika litteraturgenrer
- läser svensk litteratur

Att tolka och producera olika texter

Den studerande

- bekantar sig med olika textgenrer och analyserar deras uttryckssätt
- producerar och tolkar texter ensam och tillsammans med andra
- ger och tar emot konstruktiv respons på texter hen producerat
- bearbetar sina texter utifrån responsen

Att utveckla förmågan att uppträda och arbeta i grupp

Den studerande

- ger både spontana och förberedda presentationer samt åskådliggör sin presentation
- främjar gruppens arbete och värdesätter andras synpunkter
- följer arbetslivets rutiner för möten och förhandlingar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på det andra inhemska språket, finska

Obligatoriska mål för kunnandet, 2 kp

Att använda det finska språket i muntliga och skriftliga kommunikationssituationer

Den studerande

- använder sina färdigheter i finska muntligt och skriftligt i olika slags kommunikationssituationer
- uttrycker sig ändamålsenligt med beaktande av situation och i växelverkan med andra
- analyserar, tolkar och producerar texter och instruktioner
- fördjupar sin uppfattning om de egna färdigheterna i finska och utvecklar sina strategier för språkstudier

Att söka och använda information från olika finskspråkiga källor

Den studerande

- söker information från olika källor på finska
- granskar kritiskt och använder olika typer av informationskällor på ett mångsidigt sätt i sin kommunikation

Att förstå betydelsen av att kunna finska i situationer och sammanhang som anknyter till arbetslivet

Den studerande

- förstår betydelsen av det finska språket i vardagen och inom arbetslivet
- utvecklar sina färdigheter i finska i olika slags kommunikationssituationer med anknytning till arbetsliv

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att diskutera och argumentera målinriktat och ändamålsenligt

Den studerande

- tar aktivt del av diskussioner
- uttrycker, formulerar och motiverar sina åsikter i växelverkan med andra
- värdesätter och tar andras åsikter i beaktande i diskussion

Att tolka och producera texter som anknyter till arbetsliv

Den studerande

- uttrycker och tolkar texter som anknyter till det egna yrkesområdet
- producerar ändamålsenliga texter som behandlar den egna inriktningen och yrkesområdet

Att utveckla strategier för språkstudier

Den studerande

- utvecklar sina färdigheter för språkstudier och lär sig att använda ändamålsenliga hjälpmedel för studierna och för att utveckla sina kunskaper

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Kommunikation och interaktion på ett främmande språk

Obligatoriska mål för kunnandet, 3 kp

Språklig och kulturell miljö

Den studerande

- känner till hur språket och kulturen hen studerar påverkar kommunikationssituationer
- beaktar språkets kulturella särdrag i sin kommunikation

Olika kommunikationssituationer

Den studerande

- använder det främmande språket i muntlig kommunikation
- använder det främmande språket i skriftlig kommunikation
- skapar olika texter som behövs i kommunikationssituationer i arbetslivet
- använder språkets grundstrukturer och sakprosa i kommunikationen

Att söka och använda information

Den studerande

- söker information om arbetslivet från olika källor på ett främmande språk och bedömer informationens tillförlitlighet
- tolkar texter om arbetslivet på ett främmande språk
- använder information i situationer som gäller arbetslivet eller studierna på ett främmande språk

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Kommunikation på ett främmande språk i arbetslivssituationer

Den studerande

- klarar av många olika kommunikationssituationer som gäller arbetet
- uttrycker sig på det sätt som situationen kräver

Att fungera som en aktiv medborgare i olika samband på främmande språk

Den studerande

- fungerar som en aktiv medborgare genom att använda det främmande språket
- kommunicerar på ett främmande språk i arbetet och i vardagen och förstår sina rättigheter och skyldigheter
- beaktar i sin verksamhet de centrala dragen i olika kulturer

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Verksamhet i den digitala miljön

Obligatoriska mål för kunnandet, 2 kp

Att välja digital utrustning och program samt ansvarsfull användning

Den studerande

- skyddar sina personliga uppgifter och sin integritet
- känner igen cyber- och datasäkerhetshot
- kan handla i enlighet med sin roll i situationer med cyber- och datasäkerhetshot
- söker information och bedömer kritiskt hur tillförlitlig och användbar informationen är
- använder program för textbehandling
- använder kalkylprogram
- använder program för presentationsgrafik
- beaktar upphovsrätten när hen producerar innehåll
- hanterar och ordnar dokument samt mappar
- delar innehåll och hanterar delade dokument
- känner till verksamhetsprinciperna, användningsmöjligheterna och riskerna som gäller generativ artificiell intelligens
- känner till ansvarsfulla sätt att använda meddelandetjänster och sociala medier
- känner till hur användning av digital utrustning och program påverkar hälsan, välbefinnandet och samhället

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att använda digitala miljöer och applikationer

Den studerande

- identifierar de sociala nätverk som är centrala för arbetet
- använder plattformar och tjänster för att arbeta gemensamt
- bygger upp en professionell identitet på nätet.

Att producera och dela digitala innehåll

Den studerande

- producerar och delar digitalt innehåll på ett ansvarsfullt sätt i yrkesrelaterade nätverk
- [käyttää tai muokkaa sisältöjä huomioiden käyttö ja tekijänoikeudet]

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Konst och kreativt uttryck

Obligatoriska mål för kunnandet, 1 kp

Kultur och konst

Den studerande

- känner igen exempel på lokal, nationell och internationell kultur och konst
- använder olika former av kultur och konst för att stöda välbefinnandet
- gör tolkningar av konst och beskriver konsten i interaktion med andra

Kreativt uttryck

Den studerande

- känner till olika former för kreativt uttryck
- väljer former för kreativt uttryck som lämpar sig för situationen och använder dem ensam eller tillsammans med andra
- tänker över samt uttrycker processen för kreativt uttryck i ord

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Observerar och samlar information om kulturmiljön och fenomen i den

Den studerande

- observerar sin kulturmiljö
- samlar information om fenomen i sin kulturmiljö ur ett fritt valt perspektiv

Planerar och provar att genomföra ett verk, en produkt eller en tjänst genom kreativt uttryck

Den studerande

- planerar ett verk, en produkt eller en tjänst genom metoder för kreativt uttryck
- provar att genomföra ett verk, en produkt eller en tjänst genom kreativt uttryck

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

2.34. Kunnande i matematik och naturvetenskaper, 6 kp (108356)

Matematik och tillämpad matematik

Obligatoriska mål för kunnandet, 4 kp

Matematik i arbetslivet och vardagen

Den studerande

- utför grundläggande räkneoperatiner med heltal, decimaltal och bråktal
- räknar procenträkning
- utför beräkningar i ekonomisk matematik av inkomster, utgifter, räntor, lån och skatter
- omvandlar måttenheter
- löser förstgradsekvationer
- utför de vanligaste area- och volymeräkningarna
- räknar med skala
- använder geometrin i en rätvinklig triangel för att lösa praktiska problem
- förstår matematikens betydelse som arbetsredskap och i vardagslivet

Logisk slutledningsförmåga, matematiska metoder och användning av hjälpmedel

Den studerande

- beskriver enkla problem genom förstgradsekvationer och ofullständiga andragsgradsekvationer, löser dem och tolkar resultaten
- använder räknare, kalkylprogram och andra hjälpmedel för att lösa problem
- använder information som finns i tabeller och grafer för att lösa problem
- hanterar och konkretiserar statistiskt material
- fastställer medelvärde, typvärde och median i statistiskt material och tolkar nyckeltal
- observerar samband mellan storheter samt proportionaliteter

Bedömning av resultatet

Den studerande

- kontrollerar att beräkningarna är riktiga
- kontrollerar att resultatets enhet är logisk och storleksordningen korrekt
- bedömer om lösningsmetoden som användes är ändamålsenlig

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att lösa matematiska problem genom slutledningar, ekvationer och grafer

Den studerande

- använder andragsgradsekvationer, ekvationspar, tabeller och grafer för att lösa matematiska problem
- känner igen en exponentiell modell och löser enkla exponentialekvationer
- använder trigonometri med rät- och snedvinkliga trianglar för att lösa matematiska problem

Att inhämta, gruppera och tolka matematisk information

Den studerande

- använder statistik, tabeller och grafiska framställningar för att identifiera och jämföra matematisk information
- känner till begreppet normalfördelning och hur ett normalfördelat material framställs grafiskt
- samlar in, grupperar och analyserar tabeller och grafisk information från olika källor

Att producera information utifrån statistiskt material samt beräkning av sannolikheter

Den studerande

- tar fram och tolkar lägesmått och standardavvikelse samt väntevärden för en diskret fördelning utifrån statistiskt material
- förstår betydelsen av sannolikhetsberäkningar och beräknar klassiska sannolikheter

Att bedöma lösningarnas riktighet och resultatens storleksordning

Den studerande

- kontrollerar att matematiska lösningar är riktiga
- bedömer storleksordningen av matematiska resultat

Att tillämpa ekonomisk matematik

Den studerande

- gör kostnads- och lönsamhetsjämförelser
- drar slutsatser utifrån kostnads- och lönsamhetsjämförelserna.

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Fysikaliska och kemiska fenomen och tillämpning av dem

Obligatoriska mål för kunnandet, 2 kp

Fysikaliska begrepp och storheter samt räkneoperationer

Den studerande

- beskriver och förklarar fysikaliska fenomen: rörelse, kraft, energi, värme och elektricitet med hjälp av centrala begrepp
- kopplar samman vanliga egenskaper och storheter som anknyter till fysikaliska fenomen
- löser enkla räkneuppgifter som anknyter till likformig rörelse och energi

Kemiska begrepp och storheter samt räkneoperationer

Den studerande

- beskriver och förklarar kemiska fenomen: grundämnen och föreningar, blandningar, kemiska reaktioner och bindningar, oxidation och reduktion samt syror och baser med hjälp av centrala begrepp
- kopplar samman vanliga egenskaper och storheter som anknyter till kemiska fenomen
- känner till substansmängd som begrepp
- löser räkneuppgifter som gäller koncentration

Fysik och kemi i arbetslivet och vardagen

Den studerande

- förstår varför fysik och kemi behövs i vardags- och arbetslivet
- förstår vilka fysikaliska lagbundenheter och säkerhetsperspektiv som bör beaktas i arbetslivet och vardagen
- beaktar egenskaperna hos de kemiska ämnen som används i vardags- och arbetslivet samt eventuella miljörisker
- identifierar miljökonsekvenserna av fenomen och ämnen
- använder säkerhetsdatablad för kemikalier
- hanterar kemiska ämnen utan att orsaka fara för sig själv, andra eller miljön

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att utföra experimentella mätningar och observationer av fysikaliska och kemiska fenomen

Den studerande

- utför experimentella mätningar och observerar fenomen inom mekanik och energi samt lagbundenheter med hjälp av lämpliga metoder och redskap
- utför experimentella mätningar och observerar kemiska fenomen och lagbundenheter som berör syror och baser, oxidation och reduktion samt organisk kemi med hjälp av lämpliga metoder och redskap

Hantering av experimentella mätresultat och analys av observationer

Den studerande

- presenterar centrala mätresultat med tabeller och grafiska framställningar
- behandlar mätresultat med matematiska metoder och skapar modeller för observerade fenomen
- definierar eventuella felkällor i mätresultat och anger resultaten med lämplig noggrannhet
- bedömer tillförlitligheten hos mätresultat
- drar slutsatser utifrån mätresultat

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

2.35. Kunnande om samhälle och arbetsliv, 9 kp (108358)

Att verka i samhället och som medborgare

Obligatoriska mål för kunnandet, 2 kp

Att verka i samhället

Den studerande

- känner till principerna för demokrati
- känner till medborgarnas grundläggande och mänskliga rättigheter samt skyldigheter
- känner till principerna för jämställdhet och likabehandling
- känner till den centrala grundläggande servicen, när den behövs och hur man kan utträta sina ärenden
- känner till möjligheterna för medborgare att påverka lokalt, nationellt och internationellt
- vet hur man förbereder sig och handlar i störningssituationer i samhället
- känner till sätt att främja sin och andras trygghet i olika verksamhetsmiljöer

Kunnande om ekonomi

Den studerande

- känner till verksamhetsprinciperna och de centrala begreppen för den offentliga ekonomin
- känner till sina rättigheter och skyldigheter som ansvarsfull konsument
- känner till och kan förutse faktorer och risker som inverkar på ekonomin i olika livsskeden
- jämför olika alternativ för sparande, placeringar och finansiering för att nå ett mål eller för att göra en anskaffning

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att delta och påverka i samhället

Den studerande

- söker information om möjligheter till samhällelig påverkan
- följer det samhälleliga beslutsfattandet
- deltar i samhällelig påverkan

Att bedöma branschens betydelse i samhället

Den studerande

- följer den samhälleliga diskussionen inom branschen
- bedömer branschens betydelse i samhället och dess framtidsutsikter

Samhällsekonomin grunder och centrala aktörer

Den studerande

- följer de ekonomiska nyheterna
- förstår hur utvecklingen av den samhälleliga och ekonomiska situationen påverkar i allmänhet och i fråga om arbetsplatser och sysselsättning inom den egna branschen
- förstår samhällsekonomin grunder, grundläggande begrepp och centrala aktörer

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Att verka i arbetslivet

Obligatoriska mål för kunnandet, 2 kp

Arbetsmarknaden

Den studerande

- känner till nuläget och utvecklingstrenderna för arbetsmarknaden
- känner till möjligheterna till sysselsättning inom branschen
- känner till arbetsmarknadssystemets verksamhet
- känner till principerna för arbetslöshetsskyddet och hur pensionen tjänas in

Arbetsvillkor och arbetsavtal

Den studerande

- känner till den centrala arbetslagstiftningen
- känner till arbetsgivarens rättigheter och skyldigheter
- känner till arbetstagarens rättigheter och skyldigheter
- känner till de centrala punkterna som ingår i ett arbetsavtal och grunden för dem
- känner till principerna för hur lönen bildas

Arbetarskydd och en trygg arbetsgemenskap

Den studerande

- känner till principerna för samarbete mellan arbetstagarna och arbetsgivaren
- känner till sätt att främja samhörighet och en trygg miljö
- kan känna igen mobbning, trakasserier, diskriminering och våld
- känner till rutinerna i situationer med mobbning, trakasserier, diskriminering och våld
- känner till hur man agerar vid akuta olyckor och i livshotande situationer

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att vara medlem i en arbetsgemenskap

Den studerande

- identifierar sin egen roll som medlem i arbetsgemenskapen
- arbetar i enlighet med arbetsplatsens verksamhetskultur
- följer och utvecklar de överenskomna verksamhetssätten

Att fungera i olika interaktions- och grupsituationer i arbetslivet

Den studerande

- fungerar konstruktivt i olika interaktionssituationer i arbetslivet
- utvecklar sina interaktionsfärdigheter utifrån respons
- fungerar i grupsituationer enligt sin egen arbetsuppgift och arbetsplatsens verksamhetskultur
- använder ändamålsenlig psykologisk kunskap för att främja det egna och arbetsgemenskapens välbefinnande

Att utreda arbetsuppgifterna inom branschen på den nationella och internationella arbetsmarknaden

Den studerande

- söker självständigt information om arbetsplatser inom den egna branschen på den nationella och den internationella arbetsmarknaden
- hittar arbetsplatser som är lämpliga för hen själv på den nationella och den internationella arbetsmarknaden

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Färdigheter i studie- och karriärplanering

Obligatoriska mål för kunnandet, 1 kp

Förmåga att identifiera sina styrkor och sin kompetens

Den studerande

- är medveten om faktorer som inverkar på de val hen gör
- identifierar sina intresseområden och möjligheter inom yrkesområdet
- identifierar sina styrkor, färdigheter och utvecklingsområden
- gör sin kompetens och sina styrkor synliga
- känner till faktorer som inverkar på lärandet samt strategier och tekniker för studierna
- känner till vilka lärandesätt som passar hen själv

Sysselsättning och fortsatta studier som en del av karriärplanen

Den studerande

- använder olika informationskällor och handledningstjänster i karriärplaneringen
- utvärderar olika lämpliga alternativ för att stödja den egna karriärplanen
- utarbetar dokument för arbetssökning
- förbereder sig inför en arbetsintervju
- känner till vilken betydelse det livslånga lärandet har i arbetslivet och samhället i utveckling
- känner till sätt att fungera i ändrade situationer och vet hur man gör för att vara beredd på förändringar

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Företagsamhet och företagarinriktad verksamhet

Obligatoriska mål för kunnandet, 1 kp

Företagarinriktat arbetssätt

Den studerande

- identifierar företagarinriktad verksamhet i sitt arbete
- förstår betydelsen av att utgå från kunden i organisationens verksamhet
- förstår sitt ansvar och vilken betydelse det egna arbetet har för organisationens verksamhet

Företagsverksamhet

Den studerande

- förstår betydelsen av företagsverksamhet i samhället
- känner till olika former för företagande
- tar fram en egen affärsidé eller identifierar affärsidéer
- bedömer de ekonomiska förutsättningarna för att genomföra en affärsidé
- känner till centrala tjänster och informationskällor för att starta ett företag
- känner till möjligheter och risker med företagsverksamhet
- känner till betydelsen av nätverk i företagsverksamhet
- bedömer sina färdigheter att verka som företagare

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Gymnastik och hälsokunskap samt främjande av arbetsförmågan och välbefinnandet

Obligatoriska mål för kunnandet, 2 kp

Gymnastik och främjande av en fysiskt aktiv livsstil

Den studerande

- förstår betydelsen av en fysiskt aktiv livsstil för att främja hälsan och välbefinnandet
- främjar sin studie- och arbetsförmåga samt sitt välbefinnande genom att motionera mångsidigt på sådana sätt som passar hen själv

Hälsokunskap och främjande av hälsa

Den studerande

- känner till evidensbaserade rekommendationer och anvisningar om hälsofrämjande levnadssätt
- förstår hur hälsofrämjande levnadssätt påverkar arbetsförmågan och välbefinnandet
- bedömer tillförlitligheten för den hälsofrämjande informationen som hen använder

Främjande av arbetsförmåga och välbefinnande

Den studerande

- känner till tjänster som stöder hälsan, arbetsförmågan och välbefinnandet
- känner till sina styrkor, möjligheter och motiv för att främja arbetsförmågan och välbefinnandet som helhet
- känner till sätt att stärka och upprätthålla sina fysiska, psykiska och sociala resurser
- känner till sätt att återhämta sig från fysisk och psykisk belastning
- beaktar ergonomins olika delområden i sin verksamhet
- bedömer sin totala belastning och förebygger belastning
- främjar tryggheten i sin verksamhetsmiljö

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att upprätthålla och främja arbetsförmågan och välbefinnandet genom motion

Den studerande

- följer, utvärderar och upprätthåller sin fysiska funktionsförmåga samt deltar aktivt i motionssituationer genom att främja principerna för rent spel
- tillämpar mångsidigt de motoriska grundfärdigheter och färdigheter i motionsgrenar som behövs för att motionera
- utvärderar välgrundat sin kapacitet och kraven på arbetsförmåga i förhållande till sin funktionsförmåga

Att främja gemenskapen i läroanstalten och de studerandes välbefinnande och delaktighet

Den studerande

- deltar aktivt som medlem i en studerandegrupp samt planerar och deltar i motions- och andra aktiviteter samt evenemang som de studerande ordnar på ett sätt som främjar välbefinnandet och delaktigheten

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

Främjande av hållbar utveckling

Obligatoriska mål för kunnandet, 1 kp

Utgångspunkterna för hållbar utveckling

Den studerande

- känner till planetens gränser
- uppfattar miljöförändringarnas påverkan på välbefinnandet för gemenskaper och individer
- vet vad ekologisk, ekonomisk, social och kulturell hållbarhet betyder och hur de samverkar med varandra
- känner till informationskällor om miljö och hållbarhet och bedömer deras tillförlitlighet

En hållbar framtid

Den studerande

- förstår principerna för kolneutralitet och cirkulär ekonomi
- känner till sätt att främja en hållbar framtid
- tar reda på sitt koldioxidfotavtryck och bedömer möjligheterna att minska det

Etiska aspekter för hållbar utveckling

Den studerande

- förstår de underliggande värderingarna och etiska principerna för olika val och lösningar
- gör etiska val som stöder hållbarhet

Valbara mål för kunnande, 3 kp

Att bedöma hållbar utveckling

Den studerande

- bekantar sig med arbetsplatsens eller branschens verksamhet med tanke på hållbar utveckling
- bedömer faktorer som påverkar hållbar utveckling på arbetsplatsen eller inom branschen
- ger förslag i fråga om utvecklingsbehov gällande hållbar utveckling.

Planering av verksamhetssätt för hållbar utveckling

Den studerande

- fastställer mål för främjande av hållbar utveckling och lösning av problem på arbetsplatsen eller inom branschen
- väljer metoder och verksamhetssätt som främjar hållbar utveckling
- schemalägger uppgifter och fastställer resurser
- planerar det samarbete som behövs.

Att fungera som en aktiv aktör inom hållbar utveckling

Den studerande

- genomför verksamhetssätt för hållbar utveckling på arbetsplatsen eller inom branschen
- visar exempel inom hållbar utveckling och uppmuntrar andra att arbeta för hållbar utveckling
- informerar om behov av förändring i verksamhetssätten.

Att bedöma framgångarna i verksamhet för hållbar utveckling

Den studerande

- bedömer hur verksamhetssätten eller produkterna har förändrats på arbetsplatsen eller inom branschen

- presenterar utvecklingsbehov för främjande av hållbar utveckling i framtiden.

Bedömning

Den studerande	
Nöjaktiga 1	<ul style="list-style-type: none"> • behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer • handlar korrekt i bekanta interaktionssituationer • känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt • utvärderar sin prestation
Nöjaktiga 2	<ul style="list-style-type: none"> • handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i bekanta interaktionssituationer • känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder den grundläggande informationen på ett ändamålsenligt sätt • utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling
Goda 3	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer • handlar på ett samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser vanliga problemsituationer • behärskar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet • använder information på ett mångsidigt sätt • utvärderar sin prestation och ger förslag till utveckling av sin verksamhet
Goda 4	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga interaktionssituationer • löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet samt känner till särdragen i delområdet • tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt samt identifierar sina styrkor och utvecklingsområden
Berömliga 5	<ul style="list-style-type: none"> • handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer • handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande interaktionssituationer • löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag • behärskar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt • tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt • utvärderar sin prestation på ett realistiskt sätt och presenterar motiverade lösningar för utvecklingen av sitt kunnande

3. Bedömning av kunnande

De yrkesinriktade examensdelarna bedöms på skalan 1–5 enligt kraven på yrkesskicklighet och bedömningskriterierna. Den studerandes kunnande bedöms per examensdel. Vitsordet för examensdelen fastställs enligt den nivå i bedömningsskalan som främst beskriver den studerandes kunnande som helhet.

De gemensamma examensdelarna bedöms på skalan godkänd/underkänd. Delområdena av de gemensamma examensdelarna bedöms på skalan 1–5 enligt kraven på yrkesskicklighet och bedömningskriterierna. Vitsordet för delområdet av den gemensamma examensdelen fastställs enligt den nivå i bedömningsskalan som främst beskriver den studerandes kunnande som helhet.

4. Bilaga 1. Värdegrund

Yrkesutbildningens mål är att utveckla individernas yrkeskunnande, arbetslivet och samhället. Yrkesutbildningen ger färdigheter att arbeta inom ett yrkesområde samt färdigheter att fatta beslut som grundar sig på kunskap och etisk och kritisk reflektion.

Grunden för yrkesutbildningen är att man respekterar de mänskliga rättigheterna och värdesätter mångfald. I yrkesutbildningen främjar man jämlikhet och likabehandling, välmående och demokrati. Delaktighet, aktivt aktörskap, öppenhet och samhörighet betonas i yrkesutbildningens verksamhet.

Yrkesutbildningen svarar på ett flexibelt och betydelsefullt sätt på ändringar i kompetensbehoven för individen, arbetslivet och samhället. Färdigheter för karriärplanering och kontinuerligt lärande blir särskilt viktiga då det uppstår ändringar i verksamhetsmiljöerna. Yrkesutbildningen grundar sig på arbetslivets kompetensbehov och erbjuder olika sätt att utveckla kunnandet utgående från den studerandes mål, behov och livssituation. Ett säkert arbete, en företagande attityd och hantering av ekonomin utgör en del av yrkesskickligheten.

I yrkesutbildningen förstår man vikten av en hållbar livsstil och kunnandet skapar grunden för en ekonomi som främjar välmående för medborgarna och miljön. Yrkesutbildningen ökar förståelsen för att hållbart använda naturresurserna, begränsa och anpassa sig till klimatförändringen samt bevara naturens mångfald. Yrkesutbildningen stöder internationalisering och globalt ansvar.

Värdegrunden genomförs i verksamhetskulturen inom yrkesutbildningen samt då man förvärvar och påvisar kunnandet i olika lärmiljöer.

5. Bilaga 2. Lov och behörigheter

Ett krav i examen är att den studerande avlägger de behörigheter och lov som författningar och arbetslivet förutsätter och som är nödvändiga för att visa det kunnande som kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet förutsätter.